August - September 2006

سلسليوار

برائوزر

حيدرآباد

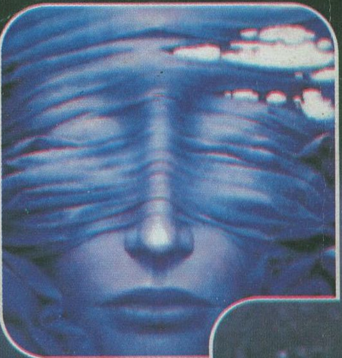

ماڻهو ڇا چوندا!

Computer

تيل ڇا آهي؟

ڪڙي نمبر
1

BROWSER! PUBLICATIONS

Check Post SQR 3
ماٺهو چا چوند!! 5
Computer 8
Computer in Print Media 12
گوگل Google 15
BEING HAPPY 18
NETWORKING 28
Brain POP 36

امير نوجوان 20
مزدور اسان جا دوست آهن 21
يونيڪوڊ 22
تيل ڇا آهي؟ 25
فرينچائيز 29
موبائل 30
Sindhi Software Activities 32
Browser Activities 33
ماڪي هڪ فائديمند ڪاروبار 34

سرپرست
ايڊيٽر — غلام مصطفيٰ راهوجا ۽ نذير احمد راهوجا
سب ايڊيٽر — دريا خان راهوجا
ادبي معاون — وفا مولا بخش قمبراڻي
مارڪيٽنگ — ايم رفيق چنا
صلاحڪار — پليڏنو خان راهوجا ـ امداد علي سيال ـ يار محمد سمون
سهڪاري سٿ — عاجز منگي ـ پروفيسر منظور علي ڏاهري ـ غلام سرور راهو
غلام حيدر راهو ـ اعجاز احمد پنهور ـ لياقت علي ڏيپر ـ رضا سهتو
ليگل ايڊوائيزرس — رجب علي پنهور ـ نور علي انڙ ۽ شاد علي منگي
ڊزائننگ — ايڊووڪيٽ عبدالقيوم راهوجا ـ ايڊووڪيٽ سهيل سمون
۽ ڪمپوزنگ — امجد خان راهوجا، منير مرزا، محسن راهو، نور محمد منگي
پرنٽنگ — خادم چارڻ، اشفاق احمد راهوجا، ارسلان شيخ ۽ جنيد احمد رند
لڪ پڙهه — رابيل آرٽ پرنٽنگ پريس مورو
انڊلٽ ملٽي ميڊيا سروسز حيدرآباد.

Off: # 14, Mezzanine Floor, Qabool Muhamad Shah Centre, Khokhar Muhallah, Hyderabad.
Cell: 0300-3031211 Tel: 022-2783078 E-mail: indalat@yahoo.com browser_moro@yahoo.com

ڪڙي نمبر 1
قيمت 35:00

Digitized by M. H. Panhwar Institute of Sindh Studies, Jamshoro. پاران ايم ايچ پنهور انسٽيٽيوٽ آف سنڌ اسٽڊيز، ڄامشورو.

جيئن تہ دنيا جي لڳ ڀڳ سڀني ڪاروهنوارن جو ذريعو انٽرنيٽ ۽ ڪمپيوٽر بڻجي چڪو آهي. اسڪول هجي يا ڪاليج، ڪو بہ پرائيويٽ ادارو هجي يا سرڪاري سڀني پنهنجي ترقيءَ جو حل ڪمپيوٽر جي مدد سان ڳولهي لڌو آهي. دنيا ۾ تيز ترين رابطو هجي يا ڄاڻ، اوهان انٽرنيٽ ۽ ڪمپيوٽر جي مدد سان آسانيءَ سان غيرمعمولي پهچ رکي سگهو ٿا. ان کان علاوه سائنسي ترقيءَ ۾ ڪمپيوٽر پنهنجو اعليٰ مقام حاصل ڪيو آهي. اهڙي وقت ۾ دنيا سان قدم قدم ۾ ملائڻ لاءِ اسان ٽين دنيا جا رهندڙ ماڻهو جيڪي ڪافي سهولتن کان وانجهيل آهيون. جي سهولت آهي تہ (سهولت مان مراد پئسي جي قوت) ڄاڻ نہ آهي. انهن لاءِ انيڪ مشڪلاتون آهن.

ڪنهن بہ اهم مسئلي ڏانهن ڌيان ڇڪائڻ لاءِ رهبر جي ضرورت هوندي آهي. اها رهبري هر قوم جا ليڊر، اديب، دانشور ۽ ڄاڻو ماڻهو ڪندا آهن. اڄ ڄاڻ جو ذريعو جڏهن دنيا انٽرنيٽ تي حاصل ڪيو آهي، اتي اسان وٽ هڪ پني جي ڄاڻ جيترو بہ مواد عام ماڻهوءَ تائين نہ ٿو پهچي. ان لاءِ انڊلٽ اداري اهڙي اهم مسئلي کي ڌيان ۾ آڻيندي پنهنجي نوجوان نسل سان گڏ بزرگ حضرات جيڪي يڪسان ڄاڻ جا خواهشمند آهن انهن کي انڊلٽ، براؤزر جو تحفو پيش ڪري ٿو. جنهن کي هي ادارو فرض سمجهي ڪيترن ئي ڏکين ۽ منجهيل مسئلن کي اورانگهي اوهان تائين ڄاڻ جو خزانو کڻي آيو آهي. ان اميد سان تہ اسان جو نوجوان هن رسالي مان ڀرپور ڄاڻ حاصل ڪندو جيڪو سندس بنيادي حق آهي، سندس حقن جي ادائگيءَ لاءِ جيڪا انڊلٽ اداري ۽ انڊلٽ اداري جي سٽ جا ڪوڙ ڪئي آهي ان جو فيصلو تہ اوهان پڙهندڙ ئي ڪري سگهو ٿا.

اسين پنهنجي باشعور دوستن مان اها اميد ڪري سگهون ٿا تہ اهي اسان سان ملي براؤزر جي سفر کي ڪاميابيءَ طرف وٺي ويندا، جيڪا اسان جي سائنسي، اقتصادي ۽ سماجي ڪاميابي آهي.

براؤزر جي پڙهندڙن مان اها اميد رکبي تہ جنهن وٽ بہ براؤزر جي ڪاپي پهتي آهي اهو پاڻ بہ پڙهي ۽ پنهنجن دوستن کي بہ پڙهائي، جيئن روشنيءَ جي لاٽ هر ان اونداهين ذهن کي روشن ڪري جيڪو هن فضائي سفرن واري دؤر ۾ بہ پنڌ هلڻ ۾ پنهنجي عافيت پائين ٿو. جڏهن تہ اهو پنڌ هلڻ ڪيس وراثت ۾ ناهي مليو ۽ دنيا سان ڪلهو ڪلهي ۾ ملائي رکڻ لاءِ سائنسي ڄاڻ جو هجڻ بہ ان جو بنيادي حق آهي، ڇاڪاڻ تہ سائنسي ڄاڻ هر ماڻهوءَ جي ترقيءَ جو واحد حل بڻجي چڪي آهي.

براؤزر جي هيءَ ڪڙي بہ ماهي آهي. جنهن کي جلد ماهوار ڪري اوهان جي ڄاڻ ۾ وڌ کان وڌ اضافو ڪرڻ براؤزر جو اصل مقصد آهي.

اوهان جي مشورن ۽ راين جو شدت سان انتظار رهندو ۽ جنهن بہ دوست وٽ براؤزر جي معيار جو مواد موجود هجي اهو جلد اسان جي اداري کي ڏياري موڪلي، مواد معياري هوندو تہ ضرور ڪيس براؤزر ۾ جڳهہ ملندي ان لاءِ تہ ڄاڻ حاصل ڪرڻ وارو مسئلو ڪنهن فرد واحد جو نہ پر پوري قوم جو آهي.

توهان اسان سان اسين توهان سان.

سمجهڻ، پڙهڻ ۽ ياد ڪرڻ

SQR جو استعمال

مون کي هن هنر جي ضرورت ڇو آهي؟

توهان جي سوشل اسٽيڊيز (سماجي اڀياس) جي ڪتاب ۾ ماڻهن، جڳهين ۽ واقعن جي باري ۾ تمام گهڻي ڄاڻ موجود هوندي آهي. اوهان جي لاءِ اهو لازمي هوندو آهي انهيءَ ڪي سمجهڻ، پڙهڻ ۽ ياد ڪرڻ. جڏهن ته ياد ڪرڻ ڏاڍو مشڪل ڪم آهي ۽ شاگرد اڪثر ڪري لکيل مواد يا مضمون کي اهڙي طريقي سان ياد ڪندا آهن ته جيئن ڪو به اکر يا جملو اڳتي پوئتي نه ٿئي، جيئن لکيل هوندو آهي ائين ئي ان کي ياد ڪندا آهن، اهڙي طريقي سان ياد ڪيل مواد صرف امتحان يا Test وارن ڏينهن تائين ئي ذهن ۾ رهندو آهي ۽ پوءِ ڪاريءَ وارا ڪک.

SQR جي مدد سان نه فقط اوهان پڙهيل مواد يا مضمون سٺي نموني سان سمجهندا بلڪي ياد به ڪري وٺندا SQR . نه فقط امتحان يا Test جي لاءِ مضمون ياد ڪرڻ ۾ اوهانجي مدد ڪندو پر هي طريقو اوهان جي تعليم کي عملي روپ پڻ ڏيندو.

SQR جو مقصد آهي

Survey, Question & Read

اچو ته هن کي سکون:

پهريون قدم

سبق کي جانچڻ Survey The Lesson

جيڪو ڪجهه اوهان پڙهڻ وجو پيا ان کي جانچيو يا ان تي غور ڪريو ته اهو ڇاجي باري ۾ آهي. جانچڻ Survey جي شروعات ان سبق يا مضمون جي عنوان Title يا Heading سان ڪريو. ان عنوان کي پڙهڻ کان پوءِ پاڻ کان پڇو ته توهان ان عنوان جي باري ۾ ڇا ڇا ڄاڻو؟ عنوان کي پڙهڻ کان پوءِ اهو اندازو لڳايو ته جيڪو ڪجهه توهان پڙهڻ وجو پيا اهو ڇاجي باري ۾ آهي.

جيڪو مواد اوهان پڙهڻ وجو پيا ان ۾ موجود تصوير، گراف، چارٽ يا ٻئي اهڙي قسم جي تصويرن کي غور سان ڏسو، هي پڻ اوهان جي مدد ڪندا ته مضمون ڇا جي باري ۾ آهي.

ٻيون قدم

مضمون جي Survey ڪرڻ کان پوءِ اهڙن سوالن جي باري ۾ سوچيو جيڪي توهان جي ذهن ۾ ان مضمون متعلق آهن، سوال سوچڻ لاءِ هنن لفظن جي مدد وٺو، هي لفظ توهان کي سوال ٺاهڻ ۾ مدد ڪندا، ڪير، ڪٿي، ڪڏهن، ڇو، ڇا

ڪيئن وغيره. ان بعد اهي سوال پڙهو جيڪي ان مضمون جي ليکڪ ان مضمون ۾ اوهان کان پڇيا آهن. ان سوال تي غور ڪريو جنهن جي مقصد جي ڪري اهو مضمون يا سبق لکيو ويو آهي. ۽ انهن سوالن تي به غور ڪريو جيڪي تصويرن ۽ گرافڪس جي شڪل ۾ ڇپيا ويا آهن. جيڪڏهن توهان ڪو سبق پڙهي رهيا آهيو ته ان جي مشق Excercise وارا سوال ضرور پڙهو.

هاڻي هڪ پنو ڪڍو ان تي اهي سوال لکو جيڪي اوهان جي ذهن ۾ اڀريا آهن. ان بعد انهن سوالن مان پنجن يا ڇهن اهڙن سوالن جي چونڊ ڪريو جيڪي اوهان جي نظر ۾ تمام اهم آهن.

ٽيون قدم

هاڻي لکيل مضمون يا سبق پڙهو ۽ پنهنجن سوالن ۾ ٻيا سوال به وڌايو جيڪي اوهان جي ذهن ۾ مضمون پڙهڻ کان پوءِ اڀريا آهن.

آخر ۾ پنهنجا لکيل سوال ۽ انهن جا جواب پاڻ وٽ محفوظ ڪري ونو. امتحان يا Test وارن ڏينهن ۾ انهن جو هڪ دفعو ٻيهر پيرو ڪيو.

SQR توهان جو سٺو دوست ثابت ٿيندو، هن طريقي اپنائڻ سان انهن شاگردن جو به مسئلو حل ٿي ويندو جيڪي امتحان وارن ڏينهن ۾ پنهنجن دوستن کي ڪاليج جو پٽيون ٽپڻ تي مجبور ڪندا آهن. هي طريقو تڏهن ئي توهان لاءِ ڪارائتو ثابت ٿيندو جڏهن توهان هن تي عمل ڪندا.

قاسم آباد جي دل يعني سٽيزن ڪالوني ۽ گلشن سجاد جي وچ تي
مسلسل 15 سالن کان تعليم جي معيار کي بلند ۽ برقرار رکڻ لاءِ
وي . آءِ . پي پبلڪ هاءِ اسڪول
ڪوشان آهي.

The Name of Your Trust Since 1990
VIP PUBLIC HIGH SCHOOL

Admissions Open

اسان جا مکيه مقصد
اخلاقيات، قابليت، قومي يڪجهتي، اتحاد، نظم و ضبط

جيڪڏهن توهان ٻارن جو مستقبل روشن ڏسڻ چاهيو ٿا ته: هاڻ ئي صحيح فيصلو ڪيو، ٻارن جي زندگي سنواريو، سيکارڻ، خدمت ڪرڻ، رهبري ڪرڻ، مدد ڪرڻ، اسان جي فرائض ۾ شامل آهي.

وي . آءِ . پي پبلڪ هاءِ اسڪول
سٽيزن ڪالوني حيدرآباد فون: 022-2617336

تحرير: فيليس ڊبليو . ينگ **ترجمو:** مهتاب منور عباسي

ماڻهو ڇا چوندا!

* هي مضمون ڪُوڊ ستار مئگزين اپريل 1960ع تان ورتل آهي.

ڇا گهڻن ماڻهن وانگر اوهان به اڪثر هي سوچيندا آهيو ته اوهان جي ڪنهن فعل يا موجوده حالت ڪي ڏسي ٻيا ماڻهو ڇا چوندا؟ انهيءَ قسم جي خيال پيدا ٿيڻ سبب ڪي ماڻهو ته پاڻ کي ايتري قدر پابند بڻائي ڇڏيندا آهن جو ڪو به ڪم پنهنجي خوشيءَ ۽ آزاديءَ سان نه ڪري سگهندا آهن!

مثال طور هنن جو فطري رجحان عالم يا پروفيسر بنجڻ جي بنسبت هڪ مصور بنجڻ ڏانهن گهڻو آهي. ليڪن اوهان جي خاندان ۾ مصوري جي پيشي کي ڪجهه سٺو نه ٿو سمجهيو وڃي. ڇو جو اوهان جا پائر عزيز و قريب سڀ اعليٰ عهدن تي فائز آهن يا وڪيل، بيريسٽر، ڊاڪٽر، انجينيئر يا مختلف ڪاليجن ۾ پروفيسر آهن. اهڙي صورت ۾ جڏهن اوهين پنهنجي لاءِ ڪو مصوري جو اسٽوڊيو قائم ڪرڻ جو ارادو به ڪندا ته اوهان کي فورن هي خيال ٿيندو ته "**ته ٻيا ماڻهو ڇا چوندا؟**"

جيڪڏهن اوهان جي اندر بہ ان قسم جو احساس موجود آهي اوهان محض ان لاءِ تہ "ٻيا ماڻهو ڇا چوندا...؟" جي ڪري پنهنجي مرضي پنهنجي فطري رجحان مطابق پنهنجو ڪو پسنديده ڪم نٿا ڪري سگهو، تہ اسڪاٽس يونيورسٽيءَ جي هن دلچسپ "ماٽو" (متي) کي ذهن نشين ڪريو: "هو چوندا...! ڇا چوندا...؟ انهن کي چوڻ ڏي." اوهان انهيءَ تي پنهنجي طرفان اهوئي عذر پيش ڪري سگهو ٿا تہ اوهان ۾ ڪڏهين ايتري جرئت پيدا نہ ٿي سگهي آهي جو اوهان ٻين ماڻهن جي ڪجهہ چوڻ کي نظر انداز ڪري سگهو. پر ان ۾ جرئت حوصلي جو تہ ڪو سوال ئي نٿو پيدا ٿئي. اوهان ۾ تہ صرف فيصلي جي قوت جي ضرورت آهي. اوهان پنهنجي آئنده زندگي، پيشي متعلق جيڪو بہ ارادو ڪريو، انهيءَ تي سختيءَ سان ڄمي وڃو ان جي متعلق پنهنجي ڪا پاليسي ناهيو، ڇو جو جيستائين انهيءَ سلسلي ۾ اوهان پنهنجي ڪا پاليسي نہ ٺاهيندا ۽ ڪو آخري فيصلو نہ ڪندا تيستائين هميشہ ٻڏڻ ترڻ جي حالت (ٻڏتر) ۾ رهندا. جنهن شخص ۾ فيصلي جي گهٽتائي هوندي آهي اهو پنهنجي مقصد ۾ ڪجهہ مشڪل سان ئي ڪامياب ٿيندو آهي.

مشهور ماهر نفسيات جان اسٽوارٽ مل انهيءَ مسئلي کي پنهنجي قابل قدر تصنيف "لبرٽي" ۾ نهايت وضاحت سان سمجهائڻ جي ڪوشش ڪئي آهي. هو لکي ٿو تہ "انهيءَ سلسلي ۾ اسان جي لاءِ گئليلو جو مثال وڏي اهميت رکي ٿو، جنهن سڀ کان پهرين اهو خيال ظاهر ڪيو تہ زمين سج جي گرد ڦري ٿي، جيتوڻيڪ تڏهين ان زماني جا سڀ ماڻهو اهو سمجهندا يقين ڪندا هئا تہ سج، زمين جي گرد ڦري ٿو. اها ڪيتري نہ عجيب ڳالهہ آهي جو هڪ شخص سيني ماڻهن جي مخالفتن جي باوجود بہ پنهنجي راءِ تي قائم رهيو، هن اڪثريت جي راءِ جي ڪا پرواهہ نہ ڪئي. گئليلو جو خيال پنهنجي جاءِ تي درست هو. اڪثريت جو خيال غلط ثابت ٿيو. اگر هو عام راءِ آڏو جهڪي وڃي ها، تہ اڄ هن جي ڪا اهميت نہ رهي ها. جيڪڏهن اهڙي طرح اوهين خوب سوچي سمجهي پنهنجي لاءِ ڪا راءِ قائم ڪريو ٿا، ليڪن ٻيا ماڻهو انهيءَ سان اختلاف رکن ٿا تہ اوهان انهن جي متعلق پرواهہ نہ ڪريو ڇو جو اهڙي طرح اوهان يقينن پنهنجي ڪميونٽي جي لاءِ مفيد ۽ اهم ثابت ٿي سگهو ٿا.

پنهنجي لاءِ ڪو ڪم يا پيشو منتخب ڪرڻ وقت هميشہ پنهنجي فطري رجحان کي مد نظر رکو. هڪ دفعو جيڪو فيصلو ڪري وٺو، ان تي آخري وقت تائين قائم رهو.

جيڪڏهن اوهين مضبوط ڪردار جا مالڪ هوندا، تہ پنهنجن ارادن ۽ فيصلن تي ڄميا رهندا ۽ ٻين ماڻهن جي چوڻ ڪرڻ، ٽوڪڻ يا مخالفت جي ڪا پرواهہ نہ ڪندا. هاڻي اها ٻي ڳالهہ آهي جو اوهان ڪو اهڙو ناقابل عمل غير امڪاني فيصلو ڪري وٺو جو اوهان لاءِ مفيد ثابت نہ ٿئي، تہ ان قصور جو ذميدار ڪير ٿيندو...؟ اوهان هميشہ جڏهن ڪو فيصلو ڪريو تہ ان تي پوريءَ طرح سان غور ڪري وٺو. بغير سوچڻ سمجهڻ جي ڪو فيصلو ڪرڻ اوهان جي لاءِ يقينن غير مفيد ٿيندو.

تقريبن سڀ وڏا وڏا فلسفي ماهر نفسيات ماڻهن کي انهيءَ ڳالهہ جي تلقين ڪندا آهن تہ ڪنهن ڪم يا پيشي جي انتخاب وقت پنهنجي فطري رجحان کي يڪسر نظر انداز نہ ڪري ڇڏڻ گهرجي. جڏهن اوهان پنهنجي لاءِ ڪو Goal مقصد مقرر ڪريو تہ اوهان جي قابليت، ذاتي صلاحيت حدن کان وڌيڪ هرگز نہ هئڻ گهرجي. بلڪ اهڙو هجي، جنهن کي اوهان ٿوري ڪوشش جدوجهد کان پوءِ حاصل ڪري سگهو. جڏهن هڪ معمولي قابليت جو شخص وزيراعظم بنجڻ جا خواب ڏسڻ لڳندو تہ يقينن گهاٽي ۾ رهندو. اوهان پنهنجي موجوده حالتن جي روشني ۾ ڇا ٿا ٿي سگهو يا ڇا بڻجي سگهو ٿا؟ انهيءَ تي سوچيو.

06

بيڪار غلط قسم جي ڳالهين سوچڻ ۾ خواه مخواه پنهنجو دماغ ضايع نہ ڪريو. ٻين سان هميشہ سٺو سلوڪ رکو، انهن جي ڀلائيءَ جا خواهان رهو، ليڪن هرهڪ کي خوش رکڻ جو خيال ترڪ ڪري ڇڏيو، ڇو جو هن دنيا جون حالتون ڪجهہ اهڙيون آهن جو اوهان ڪڏهن بہ هرهڪ کي خوش نٿا رکي سگهو. هر هڪ کي خوش رکڻ جي ڪوشش محض هڪ حماقت آهي. جڏهن اوهان هر هڪ جي خواهش طبيعت کان واقف نٿا ٿي سگهو انهيءَ لاءِ اوهين سڀني کي مطمئن بہ نٿا ڪري سگهو. منهنجو هڪ واقف ڪار پنهنجي سڄي زندگي انهيءَ لاءِ پريشان فڪرمند رهيو، جو هو هر هڪ کي پنهنجي طرفان خوش رکڻ چاهيندو هو ليڪن آخرڪار هن کي اهو تجربو ٿيو تہ جڏهين هو هڪ شخص کي خوش رکڻ جي ڪوشش ڪري ٿو تہ ٻئي کي ناراض بہ ڪيو ڇڏي. تازو هن پنهنجي هڪ سٺي نوڪري ڇڏي، ٻي نوڪري صرف ان لاءِ اختيار ڪئي جو سندس زال پهرين نوڪري کي پسند نہ ٿي ڪيو. هن محض پنهنجي زال کي خوش رکڻ جي خيال کان پنهنجي گهڻن سالن جي پراڻي نوڪري ڇڏي ڏني. جڏهن سندس والد کي اهو حال معلوم ٿيو تڏهن هو مٿس ڏاڍو ڪاوڙيو ۽ پنهنجي ناپسنديدگيءَ جو اظهار ڪيو جنهن ڪري اهو شخص ڏاڍو پريشان فڪرمند رهڻ لڳو. جڏهن انهيءَ ڳالهہ جو ذڪر هن مون سان ڪيو تہ مون محض هن جي همت افزائي ۽ دل رکڻ لاءِ چيو "جو ڪجهہ ٿيو تمام چڱو ٿيو! ليڪن هاڻي انهيءَ نوڪري کي ڇڏڻ جي ڪوشش نہ ڪجئين ۽ ممڪن آهي هاڻي تون پنهنجي والد کي خوش ڪرڻ گهرين ۽ پنهنجي زال کي يقينن ناراض ڪري ڇڏيندين..." جيتوڻيڪ منهنجي چوڻ جو طريقو طنزيہ هو ليڪن انهيءَ سان هن کي گهڻي قدر تسلي ٿي وئي.

ڪو بہ ڪم ڪرڻ وقت هميشہ انهيءَ مقصد کي پيش نظر رکو تہ انهيءَ سان ٻين ماڻهن کي گهٽ ۾ گهٽو فائدو ۽ گهٽ ۾ گهٽ نقصان پهچي. هميشہ عام مفاد کي پنهنجي ذاتي مفاد تي ترجيح ڏجي. اهڙيءَ طرح اوهان کي دلي اطمينان نصيب ٿيندو ۽ اوهان پنهنجا سڀ ڪم خوبيءَ سان انجام ڏيئي سگهندا. جيستائين اوهان ٻين جي مفاد خاطر بي غرضيءَ سان ڪم ڪندا رهندا ۽ صحيح رستي تي گامزن ٿيندا، تيستائين انهيءَ سان اوهان جي ذاتي خوبين ۽ صلاحيتن ۾ اضافو ٿيندو ويندو. پر جڏهن بہ اوهان پنهنجو نظريو تبديل ڪندا، تڏهن طرح طرح جي بيزارين پريشانين ۾ مبتلا ٿي ويندا. صرف پنهنجي ذات جو ڀلو چاهڻ صرف پنهنجي مفاد لاءِ ڪو ڪم ڪرڻ، پوءِ ڪٿي ان سان ٻين کي ڪيترو ئي نقصان ڇو نہ پهچندو هجي، يقينن خود غرضي آهي ۽ خود غرض انسان پنهنجي زندگي ۾ صرف بہ ٽي ڀيرا ڪامياب ٿي سگهي ٿو انهيءَ ڪري جو هن جي چالاڪين مان شروع شروع ۾ ماڻهو تمام گهٽ واقف هوندا آهن، پر جڏهن واقف ٿي ويندا آهن تہ پوءِ هن کي هميشہ ناڪام ٿيڻو پوندو آهي.

اوهان پنهنجي پيشي جي انتخاب بعد انهن ڪمن ۾ مهارت حاصل ڪريو ۽ ان کي بهتر طريقي سان انجام ڏيو. جيڪڏهن اوهان پنهنجن ڪمن کي اهڙيءَ طرح سان انجام ڏيندا رهندا تہ اوهان کي اطمينان نصيب ٿيندوءِ فڪر يا انديشو باقي نہ رهندو. پنهنجن آفيسرن کي خواه مخواه خوش ڪرڻ جي ڪوشش نہ ڪيو ڇو جو انهيءَ تان اوهان جا ٻيا ساٿي ڀڙڪجي ويندا ۽ اهو ائين سمجهندا تہ اوهان چاپلوسي ڪري ناجائز طور فائدو وٺڻ چاهيو ٿا.

صرف پنهنجن فرض کي خوبيءَ سان انجام ڏيو ۽ پنهنجن ڪمن ۾ ڪنهن کي اعتراض ڪرڻ جو موقعو نہ ڏيو. اهڙيءَ طرح اوهان پنهنجي آفيسرن ۽ ساٿين جي نظر ۾ عزت جي نگاهہ سان ڏٺا ويندا. جيڪي ڪجهہ ڪريو پنهنجي عقل و هوش ۽ سمجهہ کان ڪم وٺي ڪريو. انهن سڀني ڳالهين ۾ اهو ڪڏهين نہ سوچيو تہ ٻيا ماڻهو توهان کي پنهنجن ڪمن ۾ ايتري قدر مصروف ڏسي ڇا چوندا؟ هو ڪجهہ بہ چون، انهن کي چوڻ ڏيو. اوهان پنهنجي طرفان فرضن ۽ ڪمن ۾ ڪڏهن بہ غفلت نہ ڪريو.

ترجمو ۽ واڌارو: درياخان راهوجا

ڪپيوٽر واقعي بہ سچي ۽ حيران ڪندڙ مشـــين آهي. هن جا ڪجھہ ئي حصا يا اوزار تمام گهٽائي ڪر اسـان جي روز مره جي زندگيءَ ۾ ســر انجام ڏين ٿا. توهان چو نہ سـيڙپ ڪاري ڪندا هجو، اخبار ڇپيندا هجو، جڳھہ يا بلڊنگ ٺاهڻ لاءِ ڊزائن يا نمونو تيار ڪندا هجو يا F-14 جهاز جي هلائڻ جي تربيت وٺندا هجو. اهي سيئي ڪر اوهان ڪمپيوٽر جي مدد سان ڪري سگهو ٿا.

ڪمپيوٽر جي شـروع واري دوُر 80 واري ڏهاڪي ۾ جڏهن (PC) Personal Computerذاتي ڪمپيوٽر مشـهور ٿيڻ لڳا، تڏهن گـهڻن ئي مسـتقبل جي باري ۾ ســوچڻ وارن عالمن ڪمپيوٽر جي اهميت جي باري ۾ لکيـو تہ 2000ع تائين ڪو بہ گـهر اهڙو نہ هوندو جنهن ۾ ڪمپيوٽر جيڪو سڄي گهر جي سار سـنڀال لهندو جيئن AC جي ٿڌاڻ ڪـي قابو ڪرڻ ، بجليءَ جا بلب ، ٽيوب لائيٽ وغيره ڪـــي بند ڪرڻ ۽ VCR هلائڻ وغيره، نہ فقط ماڻهو پنهنجا گهٽا ڪر ڪمپيوٽر تي ڪندا پر انهن جي زندگيءَ تي ڪمپيوٽر پڻ اثر ڇڏيندو، جيئن بجليءَ ، گـئس وغيره جا بل ڪمپيوٽر تي ئي ادا ڪيا ويندا، ڪمپيوٽر تي خريداري وغيره ڪئي ويندي. جڏهن تہ گـهڻن لکندڙن جو اهو بہ چوڻ هيو تہ ڪمپيوٽر جي ڪري بيروزگاري وڌندي جيئن بئنڪاري تقريبن ڪمپيوٽر جي مدد سان ڪئي ويندي. مريضن ڪي چڪاسـڻ انهن جو علاج بہ ڪمپيوٽر ٻڌائيندو. گـاڏين ٺاهڻ جي ڪمپنين ۾ پڻ اڪثر ڪر ڪمپيوٽر ڪان ورتا ويندا.

انهن مان گهڻن جو اهو بلڪل چوڻ درست هو پر اڄ بہ اسان مڪمل طور تي ڪمپيوٽر تي نہ ٿا ڀاڙيون. گذريل ڏهاڪي ۾ ڪمپيوٽر جو اسـتعمال تمام تيزيءَ ســان وڌيو آهي. پرجئين تہ ڪمپيوٽر هر گهر ۾ نہ پهچي چڪو آهي بلڪہ اڌ ۾ بہ نہ.

اڄ ڪلهہ اســتعمال ٿيندڙ ڪمپيوٽر 50 ســال اڳ واري ڪمپيوٽر ڪان تيز ، طاقتور ۽ ننڍا آهن، جڏهن تہ هي شـروع واري ڪمپيوٽر جي مقابلي ۾ گـهڻن ئي ڪمن ڪـي سـر انجام ڏين ٿا. 1946ع ڪـــان 1950ع واري ڏهاڪي وارا ڪمپيوٽر وزني ۽ وڏا هوندا هئا ۽ اهي گـــــهڻو ڪري سرڪاري ادارن ۽ وڏين يونيورسٽين ۾ استعمال ڪيا ويندا هئا. شروع وارا ڪمپيوٽر جيئن

ENIAC (Electronic Numeric Integrator and Calculator)
UNIVACUniversal Automatic Computer)

تمام وڏا هوندا هئا ۽ ڪمري جيتري جڳھہ والاريندا هـئا. انهن جي مشينري اهڙن اوزارن تي ٺهيل هئي جيڪا ان وقت ريڊيو ۽ ٽي وي جي لاءِ استعمال ٿيندي هئي. اهي مهانگا ۽ عجيب ڪـــمپيوٽـــر تنهن دوُر ۾ استعمال ٿيندڙ واچ ۽ ڪلڪيوليٽر ڪان ٿورڙا ئي وڌيڪ ڪر وارا هئا.

Photo courtesy of **Digital Equipment Corporation**

U.S. Army Photo, courtesy of Michael John Muuss PDP-11/70

The ENIAC Smithsonian Institute

UNIVAC

ناهيا ويا آهن جو هن ڪــي هڪ وقت هڪ ئي ماڻهو هلائي سگــهي ٿو. جديد ڪمپيوٽر ســائز ۾ ننڍو هوندي بہ، وڏن ڪمپيوٽر جيڪي 50ع ۽ 60ع واري ڏهاڪي وارا هئا انهن کــان تيز آهي. ڪمپيوٽر اســان جي هن جديد دؤر جو هڪ اهم جز، يا حصو بنجي چڪو آهي، ڪمپيوٽر کــان ســواءِ اســـان جي اقتصاديات بہ جهڙوڪ گـــهٽجي وڃي ها. ڪمپيوٽر ۾ اهڙا گـهڻن ئي قســـمن جا پروگـــرام آهن .جيڪي اڄ ڪلهہ ڪاروباري ماڻهو اســـتعمال ڪن ٿا. آفيس ۾ ڪم ڪندڙ ماڻهو انهن جي ذريعي خط لکــن ٿا. مزدورن جي حاضري، مزدوري جو حســاب ڪتاب ڪن ٿا. پنهنجن گڏ ڪم ڪندڙن سان رابطو رکــن ٿا. توهان جڏهن بہ ڪنهن سٺي آفيس ۾ قدم رکندا تہ توهان کــي هر طرف ڪمپيوٽرڏسڻ ۾ ايندا، گـهڻائي ڪاروباري ماڻهو ان وقت بہ ڪمپيوٽر اســتعمال ڪندا آهن جڏهن هو پنهنجي آفيس کـــان پري هوندا آهن. ڪمپيوٽرس Accounting Departmentحساب ڪتاب ڪرڻ وارن ادارن ۾ پڻ هڪ

1960ع واري ڏهاڪي ۾ جديد ڪپيوٽر جي ڪـاروبار ۾ انقلاب اچي ويو IBM اپريــل 1964ع ۾ هــڪ ڪمپيــوٽر System/360متعارف ڪرايو. جيڪي هن ڪمپني 33000 ڪمپيوٽر ڪپايا. هن مشين جي ڪاميابي IBM ڪمپني کي ان جڳهہ تي پهچائي ڇڏيو جتي ٻين ڪمپنين کــي پهچڻ ۾ سال لڳي سگهيا ٿي.

1970ع واري ڏهاڪـــي ۾ Digital Equipment Corporation (DEC)جديد ڪمپيوٽر طرف بہ وڏا قدم کنيا، جن ڪمپيوٽر کــي هڪ نئين شـــڪل ڏني اهي هئا VAX PDP-IIڪمپيوٽر، هي ڪمپيوٽر مختلف ســائزن ۾ ڪڍيا ويا تہ جيئن ضرورتن ۽ اخراجات تي پورو لهي ســگـــهجي، انهيءَ دؤر کان ڪمپيوٽر ســائز ۾ ننڍا ،وڏيڪ طاقتور ۽ تيز ٿيندا ويا جنهن ڪارڻ اهي سســـتا پڻ ٿيندا ويا. اڄ ڪلهہ جيڪو ڪمپيوٽر اســـتعمال ٿئي ٿو ان کـــي Personal Computer يا PC چئجي ٿو چو تہ اهي اهڙي طريقي ســان

اهم حصو بنجي چڪا آهن. ڪمپيوٽر هاٿي گـــــهٽن ئي قسـمن جا حســـاب ڪتاب ڪري ٿو. جيئن مزدورن جون پگهارون انهن جي حاضري جي حساب سـان سـيٽ ڪرڻ، گراهڪن جا آرڊر شيٽ ڪرڻ، خرچ جو حساب ڪتاب ڪرڻ، هي سڀ سهولتون هن وقت عام Personal Computer تي به حاصل ڪري سگـهجن ٿيون. بس هڪ PC ڪجهه ان ۾ اهڙا پروگرام جيڪي اوهان جي ڪاروبار جي حساب سـان هجن.

پلي توهان جو واسطو ڪاروبار سـان نه آهي پر روزمره جي زندگي ۾ توهان جو واسـطو ڪمپيوٽر سـان پوندو ئي رهي ٿو، جيئن ڪا درخواست لڪرائڻي پئجي وئي، نادرا وارن وٽ اوهان جي Data داخل ڪئي وئي وغيره وغيـره. ڪمـپوٽر ڏينهون ڏينهن اسان جو هڪ سٺو مددگـار ٿيندو پيو وڃي. اســـان پنهنجي دماغ جي طاقت ڪمپيوٽر ۾ وجهي رهيا آهيون ڪمپيوٽر غلطي به نه ڪندو آهي ۽ وســاريندو به نه آهي ۽ وڏي ڳالهه ته هن وقت هزارين ماڻهو پنهنـجي دمـاغ جي طاقت logics هن ۾ وجهي رهيا آهن. اهڙي قسـم جا ڪمپيوٽر ٺاهيا وڃن پيا جيڪي پنهنجا ڪم انسانن وانگر پاڻ ڪندا.

نيويارڪ شهر ۾ هلندڙ ٽرين جيڪا مسافرن ڪـي هڪ هنڌ کـان ٻئي هنڌ پهچائيندي آهي، انهيءَ جي هر هڪ دٻي ۾ 180 ڪمپيوٽر لڳل هوندا آهن، جيڪي دروازو کولڻ، پٽڙي چيڪ ڪرڻ، بجلي وغيره چيڪ ڪرڻ لاءِ لڳل هونـدا آهـن انهن ڪان علاوه ڪمپيوٽر جو استعمال:

پرنٽ ميڊيا:

ڇپائي جي لاءِ ڪمپيوٽر ڊزائننگ ۽ ڪمپوزنگ ٻنهيـن لاءِ استعمال ٿيندو آهي، پهريان ڪمپيوٽر تي ڊزائين يا لڪائي ڪري پوءِ ان جون پليٽون ٺاهي ڇپائي واري مشـــين تي ڇپائي ڪئي ويندي آهي.

حساب ڪتاب:

حساب ڪتاب يا گراف وغيره ٺاهڻ لاءِ يا ڪيتري ڪمائي ٿي، ڪيترو خرچ ٿيو جي لاءِ Data Base اسـتعمال ڪئي ويندي آهي هن ۾ اڪثر ڪري ٺهيل پروگـرام اسـتعمال ڪيا ويندا آهن. جن ڪـــي Spread Sheet چئبو آهي، انهن ۾ سڀ کان وڌيڪ مشـهور MS Excel آهي، جيڪا تمام گهڻي استعمال ڪئي ويندي آهي. هن جي مدد سـان توهان پنهنجي گـهر جو بجيٽ يا خرچ وغيره جو حســاب ڪتاب پڻ بهتر نموني سان ڪري سگهو ٿا.

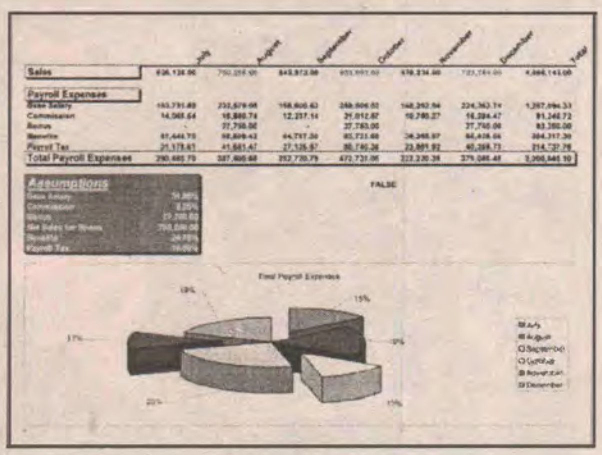

ڪمپيوٽرائيزڊ ڪنڊا:

ڪمپيوٽرائيـــزڊ ڪانٽن جي مدد سان توهان وڏن وڏن وزنن جي تور ڪري سگهو ٿا. ڪمپيوٽرائيـزڊ ڪانـــٽا مختلـــف قسمن جا ٿيندا آهن. هڪڙا ته اهي جيڪي اوهان ڪنهن مل جي ٻاهران ڏٺا هوندا. جيڪي 5 ڪلو گرامن کا وٺي ڪيترن ئي ٽنن تائين جو وزن ڪندا آهن انهيءَ کان علاوه اوهان مٺائيءَ جي دوڪانن تي پڻ ڪپيـوٽرائزڊ ڪانـــٽو ڏٺو هونـدو، پر خاص ڪري سـونارن وٽ ته ضرور ڇو ته انهن ڪـي صحيح وزن جي تور جي وڌيڪ ضرورت هوندي آهي.

جڳهين جي ڊيزائن لاءِ:

جڳهين پلين يا دريائن جي بندن وغيره جي ڊزائن لاءِ پڻ ڪمپيوٽر تمام گهڻو استعمال ٿئي ٿو. انجينيئرن جا اڌ ڪان گهڻا مسئلا ڪمپيوٽر ئي حل ڪري ٿو Auto CAD.اهڙو پروگرام Software آهي جنهن ۾ نه صرف جڳهه جي ڊزائن ٺاهبي آهي. پر ان جي لاءِ ڪيتري مٽيريل جي ضرورت آهي اهو پڻ هن ۾ ڪلڪيوليٽ (حساب) ڪري سگهجي ٿو.

روز مره جي زندگي ۾ استعمال ٿيندڙ شيون جهڙوڪ T.V موبائل رسيور يا ڪار وغيره جون پڻ ڊزائنون هن پروگرام اندر تيار ڪري سگهجن ٿيون. پر هن پروگرام جي اصل خبر تڏهن پوي ٿي جڏهن توهان هن ڪان وڏا ڪم ونو ٿا. جهڙوڪ ڪنهن بجلي جي Dam جو ڊزائن ٺاهڻ، هوائي جهاز جي انجڻ جو ڊزائن ان جي تيزي يا Speed ڇا هوندي وغيره وغيره.

:3D Studio Max هي پروگرام اڪثر فلمون ٺاهڻ وارا استعمال ڪندا آهن جيئن Matrix وغيره فلمن ٺاهڻ ۾ هن ڪان گهڻي مدد ورتي وئي آهي، هن پروگرام ۾ اسان جي عام زندگي ۾ استعمال ٿيندڙ شيون اهڙي نموني سان ٺاهيون ويندون آهن جن کي ڪڏهن سڃاڻي به نه سگهبو آهي ته نهيل تصوير اصل Original آهي يا

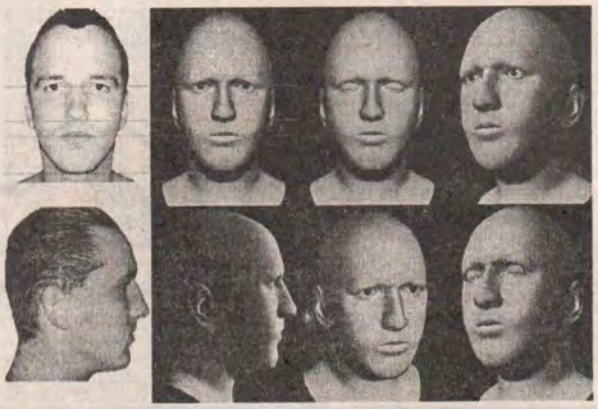

ڪمپيوٽر ۾ ٺاهيل ان جو نقل آهي. هن وقت هن پروگرام ايتري ترقي ڪئي آهي جو هاڻي مڊو بالا جي نئين فلم پڻ ٺاهي سگهجي ٿي.

هن پروگرام کي گهڻو وڊيو گيمز ٺاهڻ لاءِ پڻ استعمال ڪيو ويندو آهي، ماضيءَ جا ورق اٿلائي انهن کي فلم جي شڪل پڻ ڏئي سگهجي ٿي. جيئن موئن جو دڙو ڪيئن آباد هيو، اهو ان وقت ۾ ڪيئن لڳندو هو، ماڻهو اتي ڪم ڪيئن ڪندا هئا وغيره وغيره کي اسين هن پروگرام جي مدد سان پڻ ڏسي سگهون ٿا. صرف ضرورت آهي هن پروگرام کي هلائڻ جي، تربيت جي ۽ موئن جي دڙي جي تاريخ جي.

هن سڄي مضمون کي پڙهڻ کان پوءِ ضرورت آهي انهيءَ سوچڻ جي ته اسان ڪمپيوٽر ڪيترو ۽ ڪٿي ڪٿي هن وقت استعمال ڪري رهيا آهيون ۽ اسان کي ڪمپيوٽر پنهنجي روز مره جي زندگي ۾ به ڪيتري قدر استعمال ڪرڻ گهرجي ائين نه جو ايندڙ دؤر ۾ اسان جو جيئڻ مشڪل ٿي پوي.

درياخان راهوجا

ڪمپيوٽر جو ڪاروباري استعمال

ڪمپيوٽر جو استعمال ۽ فائدا

Computer in Print Media

ڪمپوزنگ

Composing

دريامستوئي ڪمپيوٽرائيزڊ پريس مورو
نيو سولنگي ڪمپيوٽرائيزڊ پريس نوشهروز فيروز
ڪنول ڪمپيوٽرائيزڊ پريس نوابشاهه
توهان جي شهر دادو ۾ پهرئين ڪمپيوٽرائيزڊ پريس
ميمڻ ڪمپيوٽرائيزڊ پرنٽنگ پريس

توهان ڪمپيوٽرائيزڊ جو نالو ته پريس وارن وٽان يا شادي ڪارڊن وغيره تي تمام گهڻو پڙهيو هوندو، ڪمپيوٽرائيزڊ نالو توهان ننڍن شهرن جي پريس جي نالن ۾ گهڻو پڙهيو هوندو.

خير مڪمل ڪمپيوٽرائيزڊ پريس ته نه هوندي آهي باقي ڪمپيوٽر ۾ فقط Composing ۽ Desiging ٿيندي آهي. جيئن اڳ ڪتابت وارا قلم ڪٽي لکندا هئا پوءِ ان جي پليٽ ٺاهي پرنٽنگ مشين تي پرنٽ ڪيو ويندو هو هاڻ اهوئي لکائي وارو ڪم بهتر طريقي سان ڪمپيوٽر تي ڪجي ٿو.

ڪمپيوٽر ۾ اسان ڪان ڪا غلطي ٿئي ٿي تہ اها درست ڪري سگهجي ٿي ۽ پنهنجو Type ڪيل مواد ڪيترن ئي سالن تائين ان جي اندر محفوظ رکي سهگجي ٿو. جڏهن اسان کي ضرورت پئي تہ اسان پيهر ان جو Print Out يعني پني تي مواد ڪڍي سگهون ٿا. ڇپائيءَ لاءِ ڪمپيوٽر مان ٻن قسمن جو ڪم ورتو وڃي ٿو. هڪ ڪمپوزنگ Composing ۽ ٻيو ڊزائننگ Designing

COMPOSING ڪمپوزنگ

ڪمپوزنگ هڪ قسم جو لکڻ آهي جيڪو اسان Softwares جي مدد سان ڪمپيوٽر تي/ ۾ لکندا يا Type ڪندا آهيون.

DESIGNING ڊزائننگ

ڊزائننگ مان مراد ڪجھ اهڙو ڪم جنهن ۾ ڪجھ Graphics گل نشانيون وغيره هجن ۽ مختلف رنگن سان پريل هجن. جيئن هن مئگزين جو Title ڊزائن ٿيل ۽ اندريون مواد Compose ٿيل آهي.

ڪمپوزنگ جي لاءِ هيٺيان Softwares اڄ ڪلهہ گهڻو استعمال ڪيا وڃن ٿا.

ڪمپوزنگ ۽ ڊزائننگ لاءِ استعمال ٿيندڙ سافٽويئرز

COMPOSING	DESIGNING
Adobe InDesign	Adobe Illustrator
Adobe PageMaker	Adobe Photoshop
FreeHand	Corel Draw
CorelDraw	Corel PhotoPaint
Microsoft Word	Free Hand
Micro Soft Publisher	FireWorks
& Others	& Others

Plus 3D Softwares (3D Studio Max & Maya) for special effects, used for backgrounds and for Monograms (Logos) **Designing purpose only.**

مٿي ڏنل Softwares ۾ ڪجھ Softwares ٻنهين حصن Catagories ۾ موجود آهن. جو تہ اهي ڪمپوزنگ ۽ ڊزائننگ ٻنهين لاءِ هڪ جيترا استعمال ڪيا وڃن ٿا. اهي مٿيان Softwares انگريزي زبان ۾ ڪم ڪندا آهن يا انگريزي زبان کي Support ڪن ٿا. (ٽيبل ۾ ڏنل) سيني پروگرامن Softwares ۾ سنڌي، اردو ۽ ٻين ٻولين تي بہ ڪم ڪري سگهجي ٿو پر ڊزائننگ جي حد تائين. ڪجھ Softwares کي سنڌي لکڻ لائق پڻ ڪيو ويو آهي جن ۾ Microsoft Word ۽ CorelDraw اچي وڃن ٿا. جڏهن تہ Inpage اردو، سنڌي، فارسي، عربي، پشتو ۽ ڪشميري ٻولين لاءِ استعمال ٿيندو آهي. ان کان علاوه Khatat 5 L

5L مان مراد پنج ٻوليون آهن انگريزي، سنڌي، فارسي، اردو ۽ عربي. خطاط هڪ مڪمل سوفٽويئر/ سافٽويئر نہ آهي پر عربي ونڊوز ۾ MS Word کي Enable ڪيو ويو آهي تہ جيئن ان جي اندر اهي ٻوليون لکي سگهجن يا وري سولن لفظن ۾ ائين چئي سگهجي ٿو تہ ان جي اندر اهڙا لڪائي جا نمونا رکيا ويا آهن جن جي مدد سان اهي ٻوليون لکي يا Type ڪري سگهجن ٿيون.

ڪتابن جي ڪمپوزنگ لاءِ

Adobe InDesign, Adobe PageMaker ۽ Inpage تمام گهڻو استعمال ٿيندڙ آهن. سنڌيءَ جي ڪتابن لاءِ اڃا تائين اڪثر ڪمپوزرس Apple ڪمپيوٽر تي ڪمپوزنگ ڪندا آهن جنهن ۾ "ڪاتب" تمام گهڻو استعمال ڪيو ويندو آهي اخبار وارا Microsoft Word 6 گهڻو استعمال ڪندا آهن جو تہ IBM هارڊويئر Apple هارڊويئر جي مقابلي ۾ سستو آهي.

Microsoft Word 6 سنڌي ڪتابن جي ڪمپوزنگ لاءِ سٺو آهي پر جڏهن ڪجھ ڪم جيئن Dictionary جي ڪمپوزنگ وغيره اچي ٿي تہ ان ۾ ڪجھ مشڪلاتون اچي وڃن ٿيون.

جڏهن تہ سنڌي ڪتابن جي ڪمپوزنگ لاءِ Apple System اڄ بہ مارڪيٽ ۾ گهڻو استعمال ٿئي ٿو هن سسٽم ۾ اوهان سنڌيءَ جي مشڪل ڪمپوزنگ بہ ڪري سگهو ٿا.

انگريزي ڪتابن جو ڪمپوزر ٿيڻ لاءِ Typing جو اچڻ ۽ گهٽ ۾ گهٽ Microsoft word _ Adope Page Maker يا Adobe InDesign جو اچڻ لازمي آهي. انهن Softwares تي مهارت حاصل ڪرڻ سان اوهان ڪتابي ڪمپوزنگ آسانيءَ سان ڪري سگهو ٿا.

Composing ڪرڻ لاءِ فقط Software Tools جو اچڻ يا Software کي استعمال ڪرڻ ئي اصل مهارت نه هوندي آهي جڏهن ته ڪمپيوٽر ۾ جيڪا به Application Develop ڪبي آهي (ڪمپيوٽر ۾ جيڪو به ڪم ڪبو آهي) يا ڪو به پروگرام ٺاهبو آهي ته ان لاءِ پنهنجو دماغ استعمال ڪرڻ ئي اصل ڪم هوندو آهي، پر جڏهن توهان ڪنهن به ڪم ڪرڻ لاءِ نوان هجو ته رڳو ڪاپي ڪيو. جيئن ڪتابن جي ڪمپوزنگ لاءِ اڳ ڇپيل ڪتاب کڻو انهن جيان انهن جا Layouts ٺاهيو يا ڪمپوز ڪريو گهٽي ڪان گهٽي انهن تي پريڪٽس ڪريو جڏهن اوهان سمجهو ته هاڻي اوهان سٺا ڪمپوزر ٿي ويا آهيو ته اها ئي اوهان جي سٺي ڪم ڪرڻ جي شروعات هوندي.

اسان وٽ ته اڪثريت اهڙن Composers جي آهي جن کي فقط Type ڪرڻ اچي ٿو ته اهي ڪمپوٽر تي وڃن ٿا. اصل ڪمپوزر نه رڳو Type ڪرڻ وارو هوندو آهي پر ان سان گڏ ڪجهه نوان نوان Ideas آڻڻ، نوان Layouts ٺاهڻ پڻ ڪمپوزر جو ڪم هوندو آهي (Layout لي آئوٽ مان مراد لکيل مواد جي بيهڪ، مثال درخواست جي پنهنجي بيهڪ هوندي آهي، خط جي پنهنجي وغيره) توهان اڄ کان 25 سال اڳ جو سنڌي رسالو کڻي ڏسو وري اڄ ڪلهه جو ڪو نئون سنڌي رسالو، ٻنهين جي نه ته ڊزائننگ ۾ فرق آيو نه وري Layout ۾ جڏهن ته فرق رڳو ايترو ٿيو آهي جو اڳ Manual Press تي Composing ٿيندي هئي يا ڪتابت ٿيندي هئي هاڻي ڪمپيوٽر تي ٿئي ٿي پر جڏهن توهان معياري Magazines کڻندا ۽ انهن جا Layouts ڏسندا ته اهي تمام بهترين ۽ وڻندڙ لڳندا جيڪي پڙهندڙن کي پڻ پاڻ ڏانهن ڇڪيندا Attract ڪندا آهن. جيئن Spider, Photography, Arura, وغيره، انهن جي Contents فهرست ئي تمام گهڻي وڻندڙ هوندي آهي ۽ اندريون مضمون تصويرن Graphics ۽ Images سان ڀريل هوندو آهي.

Images ۽ Graphics نه فقط رسالي جي سونهن وڌائيندا آهن. پر پڙهندڙ لاءِ پڻ ڪجهه آساني پيدا ڪندا آهن، ڇو ته اهي مواد سان ڳنڍيل / لاڳاپيل هوندا آهن. سولي سنڌيءَ ۾ چوندا آهن "ٿورو ڳالهائڻ گهڻو سمجهڻ" يعني هڪ Image, Table, Graphic مان گهڻو سمجهڻ.

ياد رهي ته Print Media ۾ هڪ سٺو ڪمپوزر ٿيڻ لاءِ ٻڌايل Softwares مان ڪنهن به هڪ تي سٺي ڪمانڊ هئڻ گهرجي ان سان گڏو گڏ Creativity اهو دماغ جيڪو هر دفعي نواڻ آڻي نه ڪو ڪاپي ڪري ۽ ساڳئي مدار ۾ ڦري ٿو.

ايندڙ شماري ۾ ڊزائننگ جي باري ۾ لکيو ويندو جيڪڏهن اوهان ڊزائنر آهيو ۽ اوهان پنهنجي مئگزين لاءِ ڪجهه اهڙيون ڳالهيون لکي موڪلڻ چاهيو ٿا، جيڪي اسان جي نوجوانن جي لاءِ سٺيون مددگار (ڪارآمد) ثابت ٿين ته دير نه ڪريو. پنهنجن مشورن کان هن مئگزين ذريعي اسان جي نوجوانن کي ضرور آگاهه ڪريو (ادارو)

نوٽ: هي مضمون مشڪل، آسان، يا سولو لڳو...!؟
ڪيئن؟ ڇو؟ ۽ ڪٿي؟
ضرور آگاهه ڪندا ته جيئن هي Technical علم آسان لفظن ۽ بهتر طريقي سان اوهان تائين پهچايو وڃي.

اوهان دنيا جي ڪهڙي به ڪاروباري فيلڊ سان تعلق رکو ٿا، اگر اوهان چاهيو ٿا ته اوهان جي ڄاڻ ڪي وڌ ۾ وڌ نوجوانن تائين پهچايو وڃي، ته دير نه ڪريو اسان ڏي لکي موڪليو.

اچو ته گڏجي سٺن خوابن کي حقيقت جو روپ ڏيون!

سهيڙيندڙ: عاصم محمود

گُوگل

تعليمي پراجيڪٽ کان واپاري ڪمپنيءَ تائين

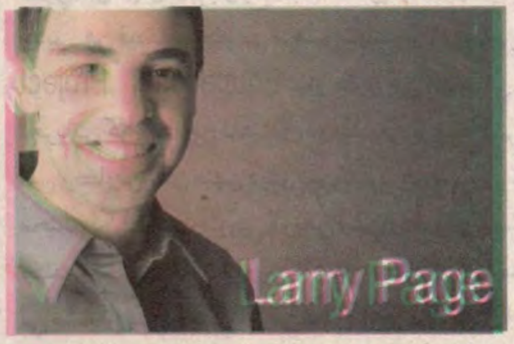

ليري پيج Larry Page ۽ سرگئي برن Sergey Brin ٻه دوست هئا. دوست هئڻ جي باوجود پاڻ ۾ ٻئي تمام گهٽ ڳالهين تي متفق هوندا هئا. پيج، برن جي باري ۾ ٻڌائي ٿو ته "برن ڏاڍو سماجي ماڻهو آهي ۽ نون ماڻهن سان ملاقات ڪرڻ پسند ڪندو آهي، پوءِ به مونکي هو منحوس لڳندو آهي" ۽ جواب ۾ وري برن چوي ٿو ته "اسان ٻئي هڪ ٻئي کان نفرت ڪندا هئاسين، پوءِ به اسين هڪ ٻئي کان الڳ نه رهي سگهندا هئاسين ۽ ڪلاڪن جا ڪلاڪ ويهي گفتگو ڪندا هئاسين."

برن اسٽينفورڊ يونيورسٽيءَ Stanford University ۾ ڪمپيوٽر سائنس جي شعبي جو شاگرد هو ۽ پيج مشي گن يونيورسٽيءَ University of Michigan مان اسٽينفورڊ يونيورسٽيءَ ۾ پڙهڻ آيو هو. ٻئي تمام جلد هڪ ٻئي سان بي تڪلف ٿي ويا ۽ ايسيتائين جو هو ٻئي هڪ ٻئي سان مختلف موضوعن تي بحث مباحثو ڪندا رهندا هئا.

ڳالهه 1995ع ۾ هڪ بحث سان شروع ٿي ۽ ڳالهين ڳالهين ۾ آخر هو ٻئي هڪ ئي ڳالهه تي متفق ٿي ويا ته ڪمپيوٽر جي دنيا جو سڀ کان منجهائيندڙ مسئلو حل ڪرڻ جي ڪوشش ڪندا. ان وقت خاص طور تي ورلڊ وائيڊ ويب World Wide Web تي گهربل ڄاڻ جو ملڻ مشڪل ڪم هوندو هو. مطلب ته اهڙي ڪا ڪوجنا انجڻ Search Engine ڪانه هئي جيڪا انٽرنيٽ تان گهربل ڄاڻ آسانيءَ سان حاصل ڪري سگهي. ان جي حوالي سان هنن هڪ خواب ڏٺو جنهن کي پورو ڪرڻ لاءِ هنن جدوجهد ڪئي ۽ ڪاميابي ماڻي.

دنيائي ويب ۾:

ليري پيج يونيورسٽيءَ ۾ پي.ايچ.ڊي ڪرڻ آيو هو، پر هو ذاتي طور تي ورلڊ وائيڊ ويب ۾ دلچسپي رکندو هو.

ويب ۾ گهمندي ڦرندي ليري پيج کي ان جو احساس ٿيو ته موجوده ڪوجنا انجڻ Search Engine پنهنجو ڪم اطمينان بخش طريقي سان نه پئي ڪري. ان خيال پيج جو رخ نئين ڪوجنا ڪرڻ طرف موڙي ڇڏيو. هن فيصلو ڪيو ته هو پنهنجو تعليمي مواد Educational Project تيار ڪرڻ جي سلسلي ۾ هڪ تجرباتي ڪوجنا انجڻ ٺاهيندو. ان سلسلي ۾ پيج کي ڪئي فني رڪاوٽن سان منهن ڏيڻو پيو، پوءِ به هو پنهنجي تجربي، محنت، لگن ۽ مهارت جي ذريعي انهن رڪاوٽن کي پري ڪندو ويو. ان زماني ۾ ويب تقريبن هڪ ڪروڙ دستاويزن تي مشتمل هئي (هاڻي ان جي تعداد اربن ۽ ڪربن ۾ آهي) ان ويب صفحن مان گهربل ڄاڻ حاصل ڪرڻ لاءِ پيج هڪ اهڙي ڳولا ڪندڙ انجڻ تيار ڪئي جيڪا بيڪ لنڪس Back Links جي بنياد تي مشهور ترين ويب سائيٽ کي ترتيبن سان ڪمپيوٽر تي پيش ڪري پئي سگهي.

بيڪ لنڪس Back Links جو مطلب آهي ته گهٽن ماڻهن ويب سائيٽ کي وزٽ ڪيو آهي، هڪڙي ويب سائيٽ جا جيترا گهڻا بيڪ لنڪس هوندا اها ايتروئي وڌيڪ مقبول هوندي آهي ويب ۾ ڳولا ڪرڻ جي سلسلي ۾ پراڻن طريقن کان هي طريقو وڌيڪ بهتر ۽ ڪارآمد ثابت ٿيو.

بيڪ رب جي ايجاد:

شروع ۾ پيج اڪيلو هو پر ان جو منصوبو ايترو ته پرڪشش ۽ دلچسپ هو جو ان جو "مخالف" سرگئي برن به ان جي طرف راغب ٿيو، ٻنهين دوستن ملي ڪري رينڪنگ سسٽم (Ranking System) ٺاهيو ۽ مارچ 1996ع ۾ پنهنجي تجرباتي ڪوجنا انجڻ شروع ڪري ڇڏي، انهن ان جو نالو بيڪ رب (Back Rub) رکيو.

پيج بيڪ رب (Back Rub) کي آزمائڻ لاءِ سڀ کان پهريائين پنهنجي ٺاهيل ويب سائيٽ (Web Site) ڳولڻ لاءِ استعمال ڪيو، بيڪ رب ڪوجنا انجڻ انهيءَ ويب سائيٽ کي سامهون جلدئي پيش ڪيو. هنن ٻنهي دوستن کي احساس ٿيو ته انٽرنيٽ تي پنهنجي گهربل معلومات حاصل ڪرڻ هن کان اڳ ايترو آسان ڪڏهن به نه هو. هنن کي احساس ٿيو ته هنن جي ايجاد ڪيل سرچ انجڻ ان دؤر جي موجود سڀني (Search Engines) کان بهتر آهي.

برن ۽ پيج کي اهو به احساس ٿيو ته هيءَ هڪ نئين ڪوجنا آهي. پوءِ هنن ان سرچ انجڻ جو نالو گوگل (Google) رکيو، جيڪو هڪ رياضي اصطلاح گوگول (Googol) مان نڪتل آهي. انهيءَ جو مطلب آهي هڪ اهڙو نمبر جنهنجي اڳيان 100 ٻڙيون (0) هجن.

Googol (10^{100})

10, 000, 000, 000, 000,
000, 000, 000, 000, 000,
000, 000, 000, 000, 000,
000, 000, 000, 000, 000,
000, 000, 000, 000, 000,
000, 000, 000, 000, 000,
000, 000, 000, 000

پيج ۽ برن ملي ڪري آگسٽ 1996ع ۾ اسٽينفورڊ يونيورسٽي جي ويب سائيٽ جي ذريعي گوگل جو پهريون جلد (Version) ريليز ڪيو.

مشي گن يونيورسٽيءَ جو هڪ ڏيک

اسٽينفورڊ يونيورسٽيءَ جو هڪ ڏيک

مقبوليت ۾ اضافو:

يونيوسٽيءَ جي شاگردن ۾ هي (Search Engine) ڳولڻ واري انجڻ تمام جلد مشــــهور ٿي ويئي. حوصلو حاصل ڪندي ٻئي دوست هن پروگرام کــي بهتر ڪندا رهيا. ايتري ۾ هو ڄاڻي ويا ته سرچ انجڻ تڏهن ئي بهتر ڪم ڪري سگهي ٿي جڏهن وڏ ڪــان وڏ ڪمپيوٽر هجن. جڏهن ته هنن وٽ ايتري رقم موجود نه هئي، انهيءَ ڪري انهن هتان هتان پٽ ســـٽ ڪري ڪم هلايو. هارڊ ڊرائيو يونيورســٽيءَ جي نيٽ ورڪ ليب مان هٿ ڪئي ۽ گدام مان هڪ ڪمپيوٽر ڪنيو، ان جي مدد سان ٻنهي دوستن گوگل هلائڻ جو ڍانچو تيار ڪيو ۽ ان کي يونيورسٽي جي نيٽ ورڪ تان چالو ڪري ڇڏيو.

جڏهن پيج جو سمورو ڪمرو سامان سان ڀرجي ويو ته برن جو ڪمرو استعمال ۾ آيو. ان کي آفيس پروگــرامنگ ســينٽر ٺاهيو ويو. اهڙيءَ طرح هڪ تعليمي تجربو وڏندي وڏنــدي هڪ مڪمل ڪوجنا انجڻ ٺهي ويو. آهستي آهستي گوگــل يونيورسٽيءَ جي نيٽ ورڪ جي (Band Width) کــي گــهٽو استعمال ڪرڻ لڳو. هي هڪ حيران ڪندڙ تجربو هو، ڇو ته ان زماني ۾ اسٽينفورڊ يونيورسٽيءَ جو نيٽ ورڪ دنيا جي بهترين نيٽ ورڪس مان هڪ هو. 1996ع جي موسم بهار تائين هن منصوبي جي بدولت يونيورســــــٽي جا انٽرنيٽ ڪنيڪشــن باربار ڪٽجڻ لڳا.

پيج ياد ڪندي ٻڌائي ٿو ته "اسـان ان ڪري خوشـــنصيب هئاسين جو اسان کي سـٺا مدد ڪندڙ ماڻهو ملي ويا، نه ته گوگــل جي خدمت (Services) ۾ بهتري آڻڻ لاءِ جن ذريعن جي ضرورت هئي اهي اســان ڪڏهن به ميســر نه ڪري سگهون ها. پر ٻئي دوست اڃا تائين متفق هئا ته گوگــل جي ذريعي تعليمي تجربو ڪامياب بنايو وڃي. هو ان کي بطور ڪاروبار استعمال ڪرڻ نه پيا چاهين، انهن کــي يقين هو ته ان عملي مثال ذريعي هنن جي (پي.ايچ.ڊي) مناسب طريقي ســان ٿي ويندي، ان زماني ۾ پيج جو والد وفات ڪري ويو، هو کو ڪاروبار ڪرڻ جو ســوچڻ لڳو، تڏهن اهو فيصلو ٿيو ته واپاري ڪمپني ٺاهي گوگــل جي ذريعي فائدو ورتو وڃي. ان ڪشمڪش ۾ انهن جي ملاقات ياهو(Yahoo) جي باني ڊيوڊ فالو ســان ٿي. ان هنن کــي مشــــورو ڏنو ته هو پنهنجي ڪوجنا انجڻ ڪمپني شروع ڪن.

سرمائي جي تلاش:

گوگــل آمريڪا ۾ خاصو مشــــهور ٿي ويو هو. پر جڏهن ڪمپني هلائڻ لاءِ پيســن جي ڳالهه جو مرحلو آيو ته پيج ۽ برن کي ڪيترين ئي مشڪلاتن سان منهن ڏيڻو پيو. ڪير به ان منصوبي تي پئسا لڳائڻ لاءِ تيار نه هو. اهو ڏســـي ڪري هنن ڪوشش ڪئي ته هنن کــان ڪو پيو اها ڪــوجنا انجڻ خريد ڪري، پر ان ڳالهه ۾ به هنن کــي ناڪامي ٿي. آخر ۾ ٻنهي دوستن پاڻ ئي سندرو ٻڌڻ جو خيال ڪيو. هنن پنهنــجي پي، ايــچ، ڊي ڪــرڻ جو منصــوبو ختم ڪيــو ۽ دوستن، يارن کان پئسه جمع ڪرڻ شروع ڪيا.

هڪ دوســت جي معرفت انهن جي ملاقات ســن مائيڪرو سسٽمز (Sun Microsystems) جي بانين ۾ شــامل اينڊي بينجنوشم سان ٿي جيڪو ان وقت ڪروڙ پتي بڻجي چڪو هو. هن جڏهن گوگل جو ڪم ڏٺو ته ان کي احســاس ٿيو ته هي منصوبو ڪامياب ٿي سگهي ٿو. پوءِ آخر هن هڪ لک ڊالرن جو چيڪ ڪٽي هنن سان ســيڙپڪاري ڪئي. پر ان ڪاميابيءَ هنن کــي هڪ عجيب ڪشـــمڪش ۾ وجهي ڇڏيو، اينڊيءَ "چيڪ" گوگـــل ڪمپني جي نالي ڪٽيو هو، جيئن ته بينڪ ۾ ڪو اڪائونٽ ان نالي ســـا موجود ئي نه هو. ان وقت هنن لاءِ هڪ لک ڊالرن جي حيثيت هڪ ڪاغذ جي ٽڪري جيتري هئي. چيڪ ڪئي هفتن تائين پيج جي ميز جي خاني ۾ پيو رهيو. ان حالت ۾ ٻئي دوست، دوستن، مٽن مائٽن ۽ سڀ ڄاڻ سڃاڻ وارن وٽ وڃي ڪري پئسه گڏ ڪندا رهيا. ______ **هلندڙ**

ايندڙ شماري ۾

گوگل ڪمپنيءَ

جي ڪاميابين جي رازن جي

باري ۾ لکيو ويندو. پڙهڻ نه وساريندا.

ترجمو: امدا سيال ترتيب: نور محمد منگي

خوش رهڻ

ماڻهو ڪيئن خوش رهي سگهي ٿو؟

ڇا اهو هڪ ڏکيو سوال آهي؟

اسان مان ڪجهه ماڻهن لاءِ اهو ڏکيو ٿي سگهي ٿو پر سڀني لاءِ نه... خوشي سج جي ڪرڻي وانگر آهي جيڪا اسان کي توانائي بخشي ٿي ۽ روشن به ڪري ٿي. اسان خوشيءَ کان سواءِ نه ٿا رهي سگهون. خوش رهڻ اسان جي ضرورت آهي. اگر اوهان اهو سوچيو ٿا ته خوشيءَ نالي ڪو به لفظ اوهان جي ڊڪشنري (Dictoinary) ۾ موجود نه آهي ته ٻيهر سوچيو...

هتي ڪجهه ترڪيبون آهن ته ڪيئن خوشيءَ جي ڪرڻي کي توهان پنهنجي زندگيءَ کي روشن ڪرڻ لاءِ استعمال ڪري سگهو ٿا؟

مسڪراهٽ: ڇا خوشيءَ کي حاصل ڪرڻ لاءِ مسڪراهٽ کان سواءِ ڪو آسان طريقو آهي؟ مسڪراهٽ توهان جي هڪ ذهن جي سڀني ناگوار احساسن کي پري رکي ٿي ۽ اهو منهنجي خوش رهڻ جو راز پڻ آهي. جيڪو توهان به استعمال ڪري سگهو ٿا. اوهان جي مسڪراهٽ ٻين تي ظاهر ڪري ٿي ته توهان مثبت Positive ۽ خوش آهيو. توهان جي اها ئي مسڪراهٽ ڪنهن نه ڪنهن طريقي سان توهان جي روزمره جي زندگيءَ ۾ خوشيءَ ڀريا احساس آڻي سگهي ٿي. مسڪراهٽ جي مدد سان توهان ٻين ماڻهن مٿان پنهنجي رسائي به حاصل ڪري سگهو ٿا.

مثبت سوچيو: مثبت سوچڻ غور و فڪر ڪرڻ سان ئي ڪنهن ڏکي شيءَ کي آسان بنائي سگهجي ٿو. توهان پنهنجي سوچ جي دائري کي وسيع ڪريو، ڪنهن به مرحلي ۾ غور و فڪر گهٽ ڪندا ته اوهين هارائيندڙ ثابت ٿيندا." هوشيار ٿيو" هاڪاري سوچ ئي توهان لاءِ سچي خوشي ۽ ڪاميابي جو باعث بڻجي ٿي.

بيچيني/ پريشاني تي گفتگو: ڇا ڪنهن ٻه ڳالهه جي ڪري توهان جو ڏينهن بيڪار گذري ٿو؟ انهيءَ حوالي سان توهان ماڻهن سان ضرور گفتگو ڪريو، اها ڳالهه ٻه ثابت ٿي چڪي آهي ته جيڪي ماڻهو ڏکيائن، مشڪلاتن کي ٻين ماڻهن سان ونڊيندا آهن ته اهي خوشي محسوس ڪندا آهن ۽ جيڪي پنهنجا احساس، مشڪلاتون دل ۾ سانديندا آهن تن کان خوشي دور ٿي ويندي آهي.

اهو ڪيو جيڪو توهان چاهيو ٿا: ڇا جيڪا شيءِ، ڪو ڪم بنهه نه چاهجي، اهو ڪرڻ ۾ مزو ايندو؟ نه بلڪل نه! پر اُءُ انهيءَ راءِ سان ٻه متفق آهيان ته اسان سڀ جا سڀ ايترا خوش نصيب ڪونه آهيون جو هر ڪم اسان جي چاهڻ مطابق ٿئي.جيڪو چاهجي ٿو اهو فارغ وقت ۾ ڪجي ۽ ضرورت انهيءَ ڳالهه جي ٻه آهي ته جيڪو ڪجهه ڪجي اهو صحيح، محنت ۽ لغن سان ڪجي.

هر انسان خوشي چاهي ٿو ۽ اسان جا مشغلا، شوق ئي واحد عمل آهن جنهن سان گهٽي خوشي حاصل ٿئي ٿي. "خوشي" ڳولي سگهجي ٿي ڪوشش، محنت ۽ ڪجهه ڪرڻ جي جذبي سان. تنهنڪري اهو سوچڻ بنهه غلت آهي ته خوشي خوابن ۾ ملڻ جو نالو آهي.

وچو،خوش رهو،زندگي گذاريو جيئن اوهين چاهيو ٿا!

ABOUT THE AUTHOR

Anusuya Veth is the author of Cupid Traps & Editor of Wow Mag & Celebrity Jam.
She runs her own online accessories shop 'Anya'
at http://www.geocities.com/anya_veth E-mail: anya_veth@yahoo.com

Courtesy: Article City.com

هڪ ارب پتي نوجوان

سرگئي مهيائلووچ برن 21 آگسٽ 1973ع ۾ روس جي گاديءَ واري هنڌ ماسڪو ۾ پيدا ٿيو. والد ماهر رياضي ۽ معاشيات آهي. 1979ع ۾ هي خاندان آمريڪا لڏي آيو. برن جو والد ميري لينڊ يونيورسٽيءَ ۾ رياضيءَ جي پروفيسر جي حيثيت سان ڪم ڪرڻ لڳو ۽ والده ناسا ۾ بطور اسپيشلسٽ ڪم ڪري رهي آهي.

"پيج" وانگر "برن" به ننڍي هوندي کان ئي ڪمپيوٽر ۾ دلچسپي وٺڻ لڳو. جڏهن هو نون سالن جو هو ته ان جي والد هن کي سالگره تي پهريون ڪمپيوٽر ڪوموڊور64 تحفي ۾ ڏنو. جڏهن هو اسڪول ۾ تعليم پرائڻ لڳو ته هن جي صلاحيتن جو اظهار ٿيو ۽ خبر پئي ته هو رياضي ۽ ڪمپيوٽر شوق سان پڙهي ٿو. پهرين جماعت ۾ برن پنهجو هڪ گهريلو ڪم پرنٽ آئوٽ جي شڪل ۾ ڏئي ڪري پنهنجي استاد کي حيران ڪري ڇڏيو، ڇو ته ان زماني ۾ ڪمپيوٽر اڄ وانگر عام نه هو.

Commodore-64

مئي 1999ع ۾ برن ميري لينڊ يونيورسٽي مان سائنس ۾ بيچلر جي ڊگري ورتي. هن جي مضمونن ۾ ڪمپيوٽر، سائنس ۽ رياضي شامل هئا. گريجوئيشن کان پوءِ هن کي نيشنل سائنس فائونڊيشن جي طرفان گريجوئيٽ فيلو شپ ملي. ان ۾ ماسٽر ڪرڻ لڳو، 1995ع ۾ ماسٽر جي ڊگري وٺي هو پي. ايڇ. ڊي جي منزل طرف روانو ٿيو.

انهيءَ دوران برن جي ملاقات پيج سان ٿي ۽ هو گوگل جي مقصد لاءِ جمي ويو، ائين هن جي پي. ايڇ. ڊي به اڌ ۾ رهجي وئي.

هن وقت فوربس ميگزين جي مطابق برن جي دولت جو اندازو يارهن ارب ڊالر (ڇهه کرب سٺ ارب روپيه) لڳائي وئي آهي، ان حساب سان هو دنيا جو سورهين نمبر تي امير ترين ماڻهو آهي، هو چاليهه سالن کان گهٽ عمر وارن آمريڪين ۾ بل گيٽس کان پوءِ اميرترين ماڻهو آهي. هو ليري پيج ۽ بل گيٽس سان گڏ دنيا جو سڀ کان گهٽ عمر سيلف ميڊ ارب پتي نوجوان به آهي.

برن امير هئڻ باوجود سادو مزاج آهي ۽ هن جو طرز زندگي به سادي نموني جي آهي، هو عام ڪار هلائيندو آهي ۽ اڄ به ڪرائي جي ٻن ڪمرن واري فليٽ ۾ رهائش پزير آهي.

هو جمناسٽڪ کي پسند ڪندو آهي ۽ فارغ وقت ۾ ان سان دل وندرائيندو آهي.

مزدور اسان جا دوست آهن

ڪو وقت هو جو مالڪ سمجهندا هئا تہ ڪم ڪرائڻ جي لاءِ ملازم تي ســــختي ڪرڻ لازمي آهي. پر هاڻي هي خيال بدلجي چڪو آهي. هاڻي مالڪ ملازمن کي دوست سمجهن ٿا. ۽ ان طريقيڪار جا گهڻا ئي فائدا آهن. سـڀ کــان وڏو فائدو اهو آهي تہ ملازم دل و جان ســان اداري جي ترقي لاءِ ڪم ڪري ٿو. ٻيو رجحان اهو ٿي ويو آهي تہ ملازم کي وڌ کان وڌ ســهولتون ڏنيون وڃن هيءُ بہ هڪ خوش ڪندڙ عمل آهي. ان عمل ملازمن ۽ مالڪن کـــي هڪ ٻئي جي ويجهو آڻي ڇڏيو آهي.

ماهرن ان لاڙي کـــي "ڪارپوريٽ ڪلچر" جو نالو ڏنو آهي جيڪو "گوگل پليڪس" ۾ ڏاڍو نمايان نظر اچي ٿو.

"پيج" ۽ "برن" جو هڪجهڙو ئي نظريو آهي تہ ملازمن کي وڌ کان وڌ خوش رکــيو وڃي. انهيءَ لاءِ هنن کــي ڪيترئون ئي ســهولتون ڏنيون ويون آهن، مثال طور روزانو ٽي وقت مفت ماني، ترڻ لاءِ پاڻيءَ جو تلاءُ، مختلف راندين کـــيڏڻ جون سهولتون، ٻارن لاءِ ڪمرا ۽ اعليٰ پگهارون.

هر ملازم کي هي حق حاصل آهي تہ هو ڪم جي وقت 20% وقت پنهنجي دلچپسي جي منصوبن ۾ لڳائي سگـهي ٿو. انهن ئي منصوبن مان اي ميل، گوگل نيوز جنم ورتو.

گوگل جي مالڪن جو مقصد ڪم کــي بہ تفريح بنائڻ آهي. جيڪي ان جي هيٺين اصولن مان واضع ۽ ظاهر آهن.

- توهان شيطان کان مدد وٺڻ بغير پيسو ڪمائي سگهو ٿا.
- توهان سوٽ پائڻ کان بغير سنجيده ٿي سگهو ٿا.
- ڪم... هڪ چئلينج آهي. ۽ چئلينج کي تفريح سمجهي ڪري قبول ڪيو وڃي.

ملازمــت ڏيــڻ جي لاءِ "پيــج" ۽ "برن" اڄ بہ اميــدوارن جا انٽرويو ڪري بهترين ذهنن کـــي منتخب ڪن ٿا. اهو ئي ســبب آهي تہ "مائڪرو ســـافٽ" (Microsoft) ۽ "ياهو" (Yahoo!) جهڙن ادارن جي باوجود "گوگل" نہ صرف پنهنجي پيرن تي بيٺو پر دنيا جي سـڀ کـــان وڏي ميڊيا ڪمپني ٿي ويو.

گوگــــل ۾ خاص ڪري نئين ڀرتي ٿيڻ واري کـــي ڪو مخصوص ڪم نٿو ڏنو وڃي، اهو خيال ســوچي تہ جيڪو ذهين ۽ هوشــيار آهي اهو ڪٿي نہ ڪٿي پنهنجي جاءِ ٺاهي وٺندو. ۽ ائين ئي ٿيندو آهي. ذهانت مان ڀرپور فائدو ڪڻڻ، ملازم کي دوست سمجهڻ جو ئي نتيجو آهي تہ گوگل ۽ ان جي مالڪ جوڙي جو ڪاميابين طرف سفر جاري آهي...

ظفر راجپوت

يونيڪوڊ

هاڻي ڪمپيوٽر توهان سان توهانجي ٻوليءَ ۾ ڳالهائي سگهي ٿو!

آرٿر سي ڪلارڪ هڪ ڀيري چيو هو،

"هڪ نيڪ ناڪ ترقي يافته ٽيڪنالاجي جادوءَ ۾ فرق ڪرڻ ڏکيو آهي."

آئي ٽيIT واقعي به جادوءَ جهڙي قوت رکي ٿي. ٿورو سوچيو توهان پنهنجي ڪمپيوٽر جي سامهون ويٺا مائيڪ ذريعي سنڌي ڳالهائي رهيا آهيو ۽ ڪمپيوٽر توهان کي ٻڌي ۽ سمجهي رهيو آهي. توهانجي هدايتن مطابق ڪم ڪري رهيو آهي. توهانکي ڪمپيوٽر کان ڪجهه سنڌي ۾ لکرائڻو آهي، هو توهانجي لفظن کي ٻڌي پنهنجو پاڻ ٿي ايم ايس ورڊ MS-Word جهڙي ڪنهن پروگرام ۾ ٽائيپ ڪري رهيو آهي. پهريون ڀيرو اها ڳالهه مذاق محسوس ٿي سگهي ٿي، پر دنيا جي ٻين ٻولين ۾ ائين ٿي رهيو آهي. ڪمپيوٽر جهڙي بي جان مشين کي سنڌي سمجهائڻ آسان ڪم نه آهي ان لاءِ تحقيق جي ضرورت آهي، جيڪا هاڻ اڳي کان وڌيڪ آسان ٿي وئي آهي، ان جو وڏو سبب يونيڪوڊ (Unicode) آهي

.

اڄ کان ڪجهه سال اڳ انگريزي کي ڇڏي ڪري، جيڪي به ٻوليون ڪمپيوٽر تي لکيون وينديون هيون ڪمپيوٽر انهن کي Process ڪري نتيجا ڪڍي نه سگهندو هو، انهن ٻولين جي اکرن کي هڪ Software مان ڪاپي Copy ڪري ٻئي Software ۾ پيسٽ Paste نه ڪري سگهبو هو.هڪ ڪمپيوٽر تي لکيل مواد کي ٻئي ڪمپيوٽر تائين کڻي وڃڻ لاءِ خاص پروگرامن ۽ انتظامن جي ضرورت پوندي هئي. پر انهيءَ جو به ڪو سبب هو اچ اسان ان سبب کي سمجهڻ جي ڪوشش ڪنداسين.

بنيادي طور تي ڪمپيوٽر پاڻ انگريزي به ڪونه سمجهي، سمجهي به ته صرف ٻه انگ Numbers اهي آهن هڪ1 ۽ ٻيو ٻڙي 0 ڪمپيوٽر جو سڄو اندورني ڪاروهنوار انهن ٻن انگن تي هلندو آهي، ڪمپيوٽر ۾ انگن جو سسٽم ٻن جي بنياد تي وڌو ويو ،جنهن کي Binary سسٽم به سڏبو آهي.

پوءِ انهن انگن کي وري ٻوليءَ لاءِ استعمال ڪيو ويو يعني هر هڪ اکر Character کي هڪ عدد Number ڪوڊ Code طور ڏنو ويو مثال جيڪڏهن توهان ڪي ڪي بورڊ تي A کي دٻايو ته ان A لاءِ هڪ ڪوڊ يا نمبر ڪوڊ هوندو جيڪو ڪمپيوٽر جي Processor کي وڃي ٻڌائيندو ته هاڻي اسڪرين تي A پرنٽ ڪيو وڃي. اهڙيءَ طرح سان انگريزيءَ جا تقريبن سڀئي Character اچي ويا پر ٻين ٻولين لا هڪ مسئلو ٿي پيو.

Archetecture 8-bit تي مشتمل ڪمپيوٽرن ۾ صرف 256 نمبر ئي ٺهي پئي سگھيا، جنهن جو فارمولو آهي $2^8 = 256$ 256 نمبر سيني ٻولين ۾ موجود اکرن جي کوٽ پوري نہ ٿا ڪري سگھن، پوءِ جڏهن ڪمپوٽر جي هئيت ۽ ڍانچي ۾ جدت آئي، 8-bit جي جڳھ تي 16-bit ڪمپيوٽر اچي ويا، تڏهن تمام گھڻن نون نمبرن لاءِ امڪان پيدا ٿي پيا، نئين فارمولا 2^{16} مطابق وڌيڪ 65,536 نوان نمبر مليا ۽ ائين ئي 1980ع جي ڏهاڪي ۾ هڪ نئين معياري ڪوڊ لاءِ تحقيق شروع ٿي وئي.

16-bit ڪمپيوٽر جو مڪمل فائدو وٺڻ جو سوچيو ويو Unicode Consortium نالي هڪ آرگنائيزيشن جڙي، جنهن تحقيق ڪري Unicode يونيڪوڊ جي نالي سان هڪ نئون ڪوڊ ٺاهيو.

يونيڪوڊ ڇا آهي؟

يونيڪوڊ، ڪوڊز Codes جي اهڙي ترتيب آهي، جنهن ۾ دنيا جي تقريبن سيني ٻولين جي اکرن ۽ نشانين جا ڪوڊ شامل آهن، سڌن لفظن ۾ يونيڪوڊ هڪ ڪوڊز جي اهڙي تختي آهي، جنهن تي دنيا جي سيني ٻولين جا اکر Characters اکري سگھجن ٿا.

يونيڪوڊ ڇا ناهي؟

يونيڪوڊ ڪو Operating System، سافٽ ويئر، پروگرام يا Programming Language نہ آهي.

يونيڪوڊ ڇا جو مخفف آهي؟

يونيڪوڊ مخفف آهي
Universal,Uniform, Unique Code

يونيڪوڊ جا فائدا:

يونيڪوڊ جي ڪيترن ئي فائدن مان ڪجھ فائدا هي آهن: يونيڪود ڪي سپورٽ ڪندڙ هر پليٽ فارم ان ڪي سمجھي سگھي ٿو. يونيڪوڊ ۾ لکيل ٻولي ڇاهي ڪهڙي بہ هجي، ان کي هڪ Software مان ٻئي Software ۾ ڪاپي پيسٽ ڪري سگھجي ٿو. جيڪڏهن يونيڪوڊ جي مدد سان ڪنهن ٻوليءَ ۾ سافٽ ويئر ٺاهيو وڃي تہ ڪمپيوٽر ان کي پروسيس ڪري سگھي ٿو. پاڻ کي سنڌيءَ جهڙي ٻولي کي ڪمپيوٽر ذريعي لکڻ، پڙهڻ يا اٿل پٿل ڪرڻ ۾ پڻ آساني ٿيندي.

يونيڪوڊ جي مدد سان اسان ڇا ڇا ڪري سگھون ٿا؟

ڪا بہ علائقائي ٻولي ڪٿي وٺو، مثلن سنڌي، Unicode، جي مدد سان اسان سنڌيءَ ۾ Database ٺاهي سگھون ٿا، جنهن ۾ اسان هر قسم جي Data محفوظ ڪري سگھون ٿا، Quarry هلائي ان Data مان Information حاصل ڪري سگھون ٿا، نتيجا ڪڍي سگھون ٿا. سنڌيءَ ۾ Web-Site ٺاهي سگھون ٿا، جيڪا انگريزي ٻوليءَ کان محروم ماڻهن جي لاءِ معلومات جو تمام وڏو ذريعو ثابت ٿيندي، سنڌيءَ ۾ E-mail ڪري سگھون ٿا. انٽرنيٽ تي Chatting سنڌيءَ ۾ ڪري سگھون ٿا. سنڌي ٻوليءَ ۾ موجود اهم Classical ادب ڪمپيوٽر تي آڻي E-Library ٺاهي سگھون ٿا. سنڌيءَ ۾ اهڙا سافٽ ويئر ٺهي سگھن ٿا جيڪي Corporate Sector ۽ عام ماڻهن جون ڪيتريون ئي Information Technology متعلق ضرورتون پوريون ڪري سگھن ٿا.

سنڌي ٻوليءَ ۾ وڊيو گيمز، ملٽي ميڊيا پريزنٽيشنز ٺهي سگھن ٿيون. اسين Speech Recognition Engine سنڌيءَ ۾ ٺاهي ڪمپيوٽر کي ان قابل بڻائي سگھون ٿا تہ هو اسانجي وات مان ڳالهايل سنڌي لفظن کي سمجھي سگھي، اسين ان Engine انجڻ جو استعمال ڪيترن ئي شعبن ۾ ڪري سگھون ٿا مطلب تہ تمام وڏا امڪان موجود آهن جن سان اسان نہ صرف پنهنجي ٻوليءَ کي ترقي وٺرائي سگھون ٿا بلڪ ماڻهن لاءِ روزگار جا ڪيترائي ذريعا پڻ پيدا ڪري سگھون ٿا.

يونيڪوڊ کي سپورٽ ڪندڙ پليٽ فارم

اهڙن پليٽ فارمز، پروگرامن جو تفصيلي جائزو وٺڻ جي لاءِ هڪ الڳ مضمون جي گھرج آهي، پر جيڪي پليٽ فارمز (ڪمپيوٽر پروگرامز) يونيڪوڊ کي سپورٽ ڪن ٿا انهن مان هتي ڪجھ مقبول پليٽ فارمز جو مختصر جائزو وٺون ٿا. يونيڪوڊ جو جديد ترين ورجن 4.0 آهي، انهيءَ ورجن کي سپورٽ ڪندڙ پليٽ فارم هي آهن:

(1) MS Windows xp (2) MS windows 2000
(3) Macintosh OSX, OS 10.2
(4) Linux Redhat 7.0

يونيڪوڊ جي ورجنز 3.0 کي عمومن ۽ يونيڪوڊ جي ٻين ورجنز کي خصوصن سپورٽ ڪندڙ پليٽ فارم هي آهن.

(1) MS Windows 95,98,ME
(2) Linux Redhat Lower 7.0
(3) Macintosh OS/8.5-9

يونيڪوڊ جو گهڻو استعمال انٽرنيٽ تي ٿي رهيو آهي. انٽر نيٽ تي ويب سائيٽس ڏسڻ لاءِ اسان کي هڪ برائوزر جي ضرورت پوندي آهي، يونيڪوڊ تي ٺهيل ويب سائيٽس کي هيٺين برائوزرس تي ڏسي سگهجي ٿو:

Ms Windows لاءِ:

1) Internet Exporer 6 or Newer Version.
2) Opera 8.5
3) Mozilla FirFox
4) Netscape 8.0

Macintoshلاءِ:

(1) Internet Explorer for Mac OSX
(2) Opera for Mac OSX
(3) Net Scape Mac Classic (Latest Version)
(4) Mozilla FireFox

Linux RedHat لاءِ:

1) Xfree 86 4.X
2) Be Os 5.0
3) Opera for linux
4) FireFox for Linux

يونيڪوڊ جي ذريعي پروگرامنگ

ڪمپيوٽر هڪ بي جان مشين آهي، جنهن ۾ حقيقي روح پروگرامنگ وجهي ٿي. پروگرامنگ جي مختلف ٻولين سان ئي سافٽ ويئر جڙندا آهن، جيڪي ڪو خاص ڪم سر انجام ڏيندا آهن.

مٿي واضح ڪري آيا آهيون ته يونيڪوڊ پاڻ ڪا پروگرامنگ لئنگويج نه آهي، بلڪ هڪ اهڙي ڪوڊز جي Tableآهي، جنهن جا ڪوڊ ڪنهن به ٻوليءَ جي اکرن لاءِ استعمال ڪري سگهجن ٿا. 1993ع کانپوءِ تيار ٿيندڙ تقريبن سڀئي High-level Computer Languages يونيڪوڊ کي سپورٽ ڪن ٿيون، مثلن ,#Java, C, Python, Perl, TCL, Ada95وغيره.

مٿي ڄاڻايل Languages کي استعمال ڪندي اسين يونيڪوڊ ۾ آيل ڪنهن به ٻوليءَ جو سافٽ ويئر ان ٻوليءَ ۾ ٺاهي سگهون ٿا.

سنڌي ٻولي ۽ يونيڪوڊ:

سنڌي ٻوليءَ کي يونيڪوڊ جي سپورٽ آهي، تمام ويجهوئي يونيڪوڊ کي استعمال ۾ آڻيندي سنڌيءَ جي الفابيٽ جوڙي وئي آهي . هاڻي اسين ڪمپيوٽر تي سنڌي لکي، پڙهي ۽ پروسيس ڪري سگهون ٿا . سنڌيءَ کي ڪمپيوٽر تي عمل ۾ آڻڻ لاءِ هيٺين شين جي گهرج آهي.

(1) Windows 2000 or Windows xp
(2) Internet Explorer 6.0
(3) MB Sindhi Installer.

MB Sindhi Installer هڪ ننڍڙو پروگرام آهي جنهن کي www.sindhicomputing.com تان ڊائون لوڊ ڪري سگهجي ٿو. هي پروگرام دراصل توهانجي ڪمپيوٽر ۾ Sindhi Script ۽ کي بورڊ انسٽال ڪري ڇڏيندو آهي، جنهن کانپوءِ توهان Windows جي اندر هيٺيان ڪم ڪري سگهو ٿا .

- فائلن جا نالا سنڌي ٻوليءَ ۾ لکي سگهو ٿا .
- پروگرامنگ لئنگويجز کي سنڌيءَ لاءِ استعمال ڪري سگهو ٿا .
- هڪ Software مان ٻئي Software ۾ ڪٽ,Cut ڪاپي ,Copy يا پيسٽ Paste ڪري سگهو ٿا .
- سنڌيءَ ۾ اي ميل E-mail ڪري سگهو ٿا .
- سنڌيءَ ۾ Chatting ڪري سگهو ٿا .

سنڌي ٻوليءَ کي Windows XP تي ڪيئن ڪارگر Configureبڻائجي؟ اها معلومات توهان آساني سان Sindhi Computing.Com تان حاصل ڪري سگهو ٿا.

WARIS GUL EDUCATIONAL LYCEUM
THARU SHAH Tel:0242-433860, 521422
ساهتي پرڳڻي جي تاريخي شهر ٺاروشاهه ۾ سينئر ۽ تجربيڪار استادن جي زيرنگراني
معياري تعليم ۽ تربيت جو واحد ادارو، نرسري کان ڏهين ڪلاس تائين
مناسب في عيوض، اعليٰ تعليمي ماحول، راندين جي گرائونڊ جي سهولت.
ڪمپيوٽر ۽ انگلش جي سکيا جو انتظام
توهان جي ٻارن جي بهترين تعليم ۽ شاندار مستقبل جو ضامن
وارث گل ايجوڪيشنل لائسيم ٺاروشاهه ، ضلعو نوشهرو فيروز.
Tharu Shah

الهہ ڏنو ميمڻ

تيل ڇا آهي؟ ۽ ڪيئن ڳولجي؟

About The Author

پروفيسر ڊاڪٽر الهڏني ميمڻ جو جنم تاريخ 14 آڪٽوبر 1942ع تي ڳوٺ انڙ پور ضلعو دادو (حال ڄامشورو) ۾ ٿيو. ابتدائي تعليم ڳوٺ ۾ حاصل ڪري سال 1960ع ۾ نور محمد هاءِ اسڪول حيدرآباد مان مئٽرڪ جو امتحان پاس ڪيائون. سال 1965ع ۾ بي ايس سي آنرز ۽ 1966ع ۾ ايم ايس سي (جيالاجي) جون ڊگريون سنڌ يونيورسٽي مان حاصل ڪيائون ۽ 1968ع ۾ لنڊن جي امپيريل ڪاليج مان پيٽروليم جيالاجي ۾ ڊي آءِ سي ۽ لنڊن يونيورسٽي جي ايم ايس سي جي ڊگري ورتائون.

سال 1970ع ۾ سنڌ يونيورسٽي جي جيالاجي جي شعبي ۾ ليڪچرار طور شامل ٿيا. 1973ع ۾ رومانيہ سرڪار جي وظيفي تي بخاريسٽ يونيورسٽي ۾ داخل ٿيا جتان 1977ع ۾ پيٽروليم جيالاجي ۾ پي ايچ ڊي جي ڊگري ورتائون.

32 سالن جي درس تدريس ڪان پوءِ سال 2002ع ۾ پروفيسر ۽ چيئرمين جيالاجي ڊپارٽمينٽ طور رٽائر ٿيا.

ڊاڪٽر ميمڻ سنڌ ۾ تيل ۽ گئس متعلق ڪافي تحقيقاتي مقالا لکيا آهن. رٽائرمنٽ ڪان پوءِ بہ لکڻ پڙهڻ جو سلسلو جاري رکيو اٿن، تازو سنڌ ۾ تيل ۽ گئس متعلق سندن ڪتاب

Petroleum Geology and Hydrocarbon Prospects of Sindh

ڇپجي چڪو آهي.

25

سنہ 1880ع ۾ "امپريل اڪيڊمي آف سائنس آف سينٽ پٽسبرگ" جي سائنسدان جي هڪ جماعت روس ۾ "باڪو" (Baku) جي تيل جي چشمن ڏسڻ ڪانپوءِ اها راءِ ڏني هئي تہ "تيل هڪ بيڪار معدنيات آهي". اڄ اٽڪل ٻہ صديون گذرڻ ڪانپوءِ موجوده دور ۾ تيل هڪ انتهائي ضروري شيءِ سمجهيو وڃي ٿو. جنهن تي اسانجي روزمره جي زندگي ۽ صنعتي ترقيءَ جو دارو مدار آهي. دنيا ۾ ملندڙ تيل جو 90 سيڪڙو بارڻ، بجلي ۽ پاور طور استعمال ٿئي ٿو ۽ باقي 10 سيڪڙو تيل اسان جي صنعتي ترقيءَ لاءِ ايترو ضروري آهي جيئن انسان لاءِ پاڻي ۽ کاڌو. مثال طور جديد مشنري تيل (سٿي) (Lubricant) کانسواءِ هلي ئي نہ ٿي سگهي. ان کانسواءِ پيٽروليم مان هزارين قسمن جون شيون نهن ٿيون جن ۾ لپ اسٽڪ کان وٺندي ڪپڙن صاف ڪرڻ جي پائوڊر تائين اچي وڃن ٿا. ربڙ، ٽائر، نائلون، پلاسٽڪ، رنگ روغن، پاڻ، جيوڙا مار دوائون ۽ ٻيون اڪيچار شيون پيٽروليم جي ئي مرهون منت آهن. انهيءَ کانسواءِ پيٽروليم لکن جي تعداد ۾ تيار ٿيندڙ ڪيميائي جزن (پيٽروڪيميڪلس) لاءِ انتهائي ضروري خام مال طور ڪتب اچي ٿو.

تاريخي پس منظر

جيستائين آثار قديم جا ماهر انساني تهذيب ۽ تمدن جي شروعات جو اندازو ڪري سگهيا آهن تيستائين تيل جي استعمال جا مڪمل ثبوت ملن ٿا. اڄ کان اٽڪل ڇهہ هزار سال اڳ فرات نديءَ جي ڪناري تي (جنهن ڪي هاڻي عراق چيو وڃي ٿو) تيل جي استعمال جو ثبوت مليو ٿو. پراڻن ۽ قديم شهرن جهڙوڪ اُر، بابل ۽ ڪش جي کوٽاين مان ثابت ٿيو آهي تہ اتي جا رهاڪو ڳوڙهو تيل ڇتين ۽ ٻيڙين جي سيمي ڪي روڪڻ طور استعمال ڪندا هئا. موهن جي دڙي جي ڪن عمارتن ۾ بہ ڳوڙهو تيل (Asphalt) گاري طور ڪم آيل آهي چيني، يوناني، رومي ۽ ايراني تاريخن جي مشاهدن مان معلوم ٿئي ٿو تہ اتي پڻ بہ هزار سال اڳ تيل جو استعمال ٿيندو هو. بائبل ۾ بہ تيل جي استعمال جو ذڪر ڏنل آهي مثال طور هڪ هنڌ چيل آهي تہ بابل جو منارو اندران ۽ ٻاهران

ڳوڙهي تيل (Pitch) سان لنبيل هو ۽ ساڳيءَ طرح سان حضرت موسيٰ جيڪو ٽانءُ پاڻ سان کڻندو هو انهيءَ تي بہ تيل مليل هو. پلني (Pliny) نالي هڪ رومن تاريخدان جو چوڻ آهي تہ جوپيٽر (Jupiter) جي محل ۾ تيل ٻارڻ جي ڪم ايندو هو.

دنيا جي مختلف حصن ۾ تيل جا چشما عام جام رهيا آهن جن مان انسان تيل ٻارڻ جي لاءِ استعمال ڪندو رهيو آهي. انسان تيل کي دوائن طور پڻ استعمال ڪندو رهيو آهي جنهن جو مارڪو پولو پنهنجي سفر ۾ چڱيءَ ريت احوال ڪيو آهي. اٽڪل هڪ هزار سال عيسوي سن کان بہ اڳ، نہ وسامندڙ باهہ جيڪا گئس جي چشمن ٻرڻ ڪري پيدا ٿيندي هئي، انهيءَ جي آتش پرست عبادت ڪندا هئا. مطلب تہ جيستائين تاريخ بابت معلومات حاصل ٿي سگهي آهي تيستائين تيل جي استعمال جو ذڪر اسان کي ملي ٿو.

تيل جي تجارتي بنياد تي کوٽائي 27 جون 1859ع کان ٿي جڏهن "ايڊورڊ ڊريڪ" (Edward Darke) نالي هڪ آمريڪيءَ پينسلوينيا (Pennsylvania) جي "ٽيٽسول" (Titusville) شهر ۾ 70 فوٽن جو گهرو کوھ کوٽيو ۽ انهيءَ سال آگسٽ ۾ روزانہ 10 بئرل جي حساب سان تيل حاصل ڪيو. ان کانپوءِ تيل جي صنعت ۾ هڪ عظيم انقلاب اچي ويو 1860ع ۾ تيل باقاعدي لئمپ آئل (Lamp Oil) طور صنعتي بنياد تي استعمال ٿيو. 1900ع ۾ "Intemal Combustion Engine" جي وجود ۾ اچڻ کانپوءِ تيل ٻارڻ طور استعمال ٿيڻ لڳو. 1915ع کان پيٽرو ڪيميڪل جي صنعت وجود ۾ آئي ۽ 1933ع ۾ ڊيزل انجڻ جي وجود ۾ اچڻ کانپوءِ گئس آئل طور استعمال ٿيو.

تيل ڇا آهي؟

تيل هڪ اهڙي معدني پاڻياٺ آهي جيڪا زمين مان نڪري ٿي. ان ڪري ئي هن کي پيٽروليم يا زمين مان نڪرندڙ تيل چئبو آهي. ڪيميائي طور تيل ڪاربن ۽ هائڊروجن جو مرڪب آهي، جنهن کي هائڊروڪاربن بہ چوندا آهن. پيٽروليم گئس، پاڻياٺ يا نهري صورت ۾ ملي ٿو جنهن جو انحصار ان ڳالهہ تي آهي تہ منجهس گئسي هائڊرو ڪاربن، پاڻياڻي هائڊرو ڪاربن يا نهرا هائڊرو ڪاربن آهن.

تيل ڪيئن ٺهيو؟

پيٽروليم ڪيئن ٺهيو آهي؟ ان سوال جو يقيني جواب ڏيڻ انتهائي مشڪل آهي، ڇاڪاڻ تہ ڪافي مشاهدي کانپوءِ معلوم ٿيو آهي تہ پيٽروليم جي ميدان (Oil Field) ٺهڻ لاءِ اٽڪل ڏهہ لک سال گهرجن. مختلف سائنسدانن، جن ۾ علم ڪيميا، علم طبعي، علم حياتي ۽ علم ارضي جا ماهر اچي وڃن ٿا، تيل جي ٺهڻ متعلق مختلف نظريا پيش ڪيا آهن، جن جو بنياد مختلف تجربن، ارضياتي سمجهہ ۽ موجوده دؤر ۾ ملندڙ گئس ۽ تيل جي ميدانن جو مشاهدو آهي.

19 صديءَ ۾ سڀ کان پهريُن "برٿيلاٽ" (Berthylot)1866ع ۾، "بائسن" (Bysson) 1870ع ۾، "مينڊليف" (Mendleef) 1879ع ۾ ۽ ٻين سائنسدانن اهو نظريو پيش ڪيو تہ تيل هڪ غير نامياتي (Inorganic) شيءِ آهي جيڪو زمين ۾ مختلف ڌاتن تي زمين دوز پاڻيءَ جي اثر ڪري ٺهي ٿو. اهي سڀ سائنسدان گهڻو ڪري علم ڪيميا جا ماهر هئا ۽ هنن جا نظريا تجربي گاهن ۾ ڪيل تجربن جي بنياد تي قائم ڪيل هئا. "يوجين ڪاسٽ" (Eugene Coste) نالي هڪ ٻئي سائنسدان جي چوڻ مطابق تيل ٻرندڙ جبلن مان نڪرندڙ گئس جي ڪري وجود ۾ آيو. مگر اهي سڀ نظريا هن وقت رد ٿي چڪا آهن.

1866ع ۾ سڀ کان پهريُن "ليڪوريڪس" (Lasquerex) نالي هڪ ماهر، نامياتي (Organic) وجود متعلق هڪ راءِ ڏني ان کانپوءِ "هئڪ فورڊ" (Hack Ford)1922ع ۾، "سئنڊرس" (Sanders) 1937ع ۾ ۽ ٻين ڪيترن ئي سائنسدانن پنهنجا نظريا پيش ڪيا، جن جو تتُ گهڻو ڪري اهو آهي تہ "انسان جي وجود ۾ اچڻ کان بہ ڪروڙها سال اڳ سمنڊ ۾ جانور ۽ ٻوٽا موجود هئا جيڪي مرڻ کان پوءِ سمنڊ جي تري ۾ وهندا ويا. انهيءَ عرصي دؤران نهرون ۽ درياهہ جبلن جي ڀور لٽ

جي صورت ۾ سمنڊ ۾ پهچائيندا رهيا. مري ويل جانور ۽ ٻوٽا انهيءَ لٽ ۾ دٻجندا رهيا. اهڙيءَ طرح سان اها لٽ هزارها فوٽ ٿلهن تهن جي صورت ۾ وهندي رهي. جنهن مان تهدار (Sedimentary) جبل ٺهيا ۽ منجهن دٻيل جانور ۽ ٻوٽا مختلف جراثيمن جي اثرن ۽ ڪن

طبعي ۽ ڪيميائي تبديلين کانپوءِ تيل جي قطرن ۾ تبديل ٿيا. مٿان پوندڙ لٽ جي وزن ڪري تهه دٻجندا رهيا ۽ منجهن موجود تيل جا ذرا نيوڙجي مٿين تهن جي پورن (Pores) ۾ داخل ٿيا، تانجو اهڙي هنڌ پهتا جتي ڪو به پور نه رهيو. اتي قطرن ملي تيل جي ميدان کي جنم ڏنو. گئس ڌار ٿي مٿيون تهه ٺاهيو، پر جيڪڏهن پورا جبل زمين جي مٿاڇري تائين ظاهر هئا يا انهن ۾ چير (Cleavages-Faults) هئا ته پوءِ تيل مٿاڇري تائين پهچي چشمن جي صورت ۾ وهڻ لڳو".

مٿي ذڪر ڪيل نظريه جي روشنيءَ ۾ ڏسبو ته تيل کي ضايع ٿيڻ کان روڪڻ لاءِ اهو ضروري آهي ته تهدار جبل جي بناوت اهڙي هجي، جنهن ۾ هڪ ته تيل قطرن جي صورت ۾ گڏجي اچي ان ۾ داخل ٿئي ٻيو ته هڪ دفعو ان ۾ داخل ٿيڻ کان پوءِ ان مان آسانيءَ سان متي وهي نه سگهي. ان لاءِ جبلن جي بناوت هڪ خاص قسم جي هوندي آهي جن جا چند مثال ڏجن ٿا.

تيل ۽ گئس ملڻ لاءِ جبلن جي موزون جوڙجڪ

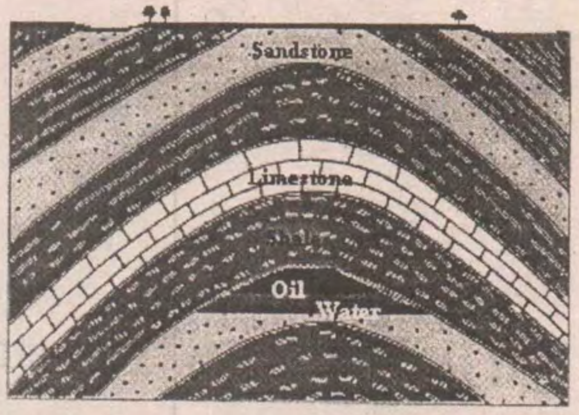

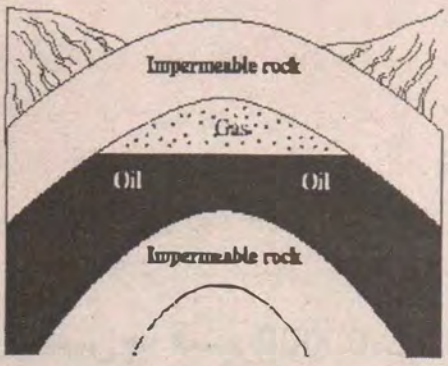

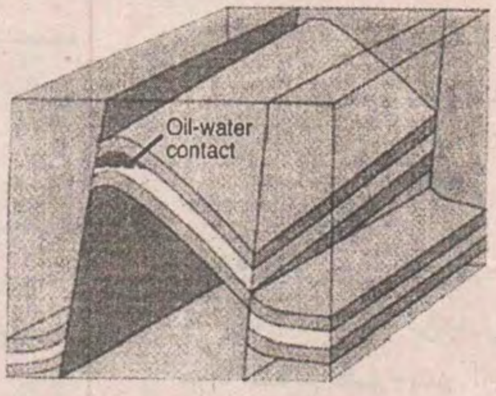

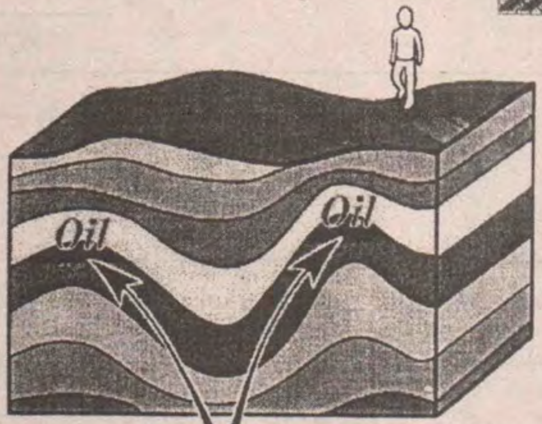

Anticline Traps

هلندڙ

نوٽ: هيءُ مضمون ماهوار "سائنس" سنڌ يونيورسٽي جي جون 1973ع واري شماري ۾ ڇپجي چڪو آهي.

ترجمو: جنيد علي رند

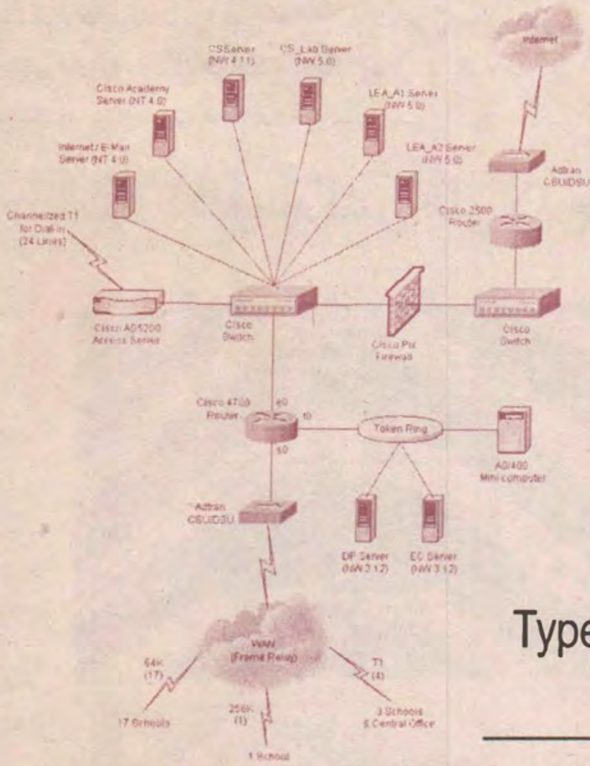

Computer **Networking**

ڪمپيوٽر جي دنيا ۾ نيٽ ورڪنگ مان مراد ٻه يا ٻن کان وڌيڪ ڪمپيوٽرس کي پاڻ ۾ ڳنڍڻ آهي، هن ڳانڍاپي سان پاڻ ۾ ڳنڍيل ڪمپيوٽرس جي Data فائلون پاڻ ۾ ڏي وٺ ڪري سگهجن ٿيون ۽ ڪنهن خاص مقصد لاءِ ٻنهين ڪمپيوٽرس کي هڪ ئي وقت استعمال ڪري سگهجي ٿو.

نيٽ ورڪس جا قسم Types of Networking

PC to PC

هڪ ڪمپيوٽر ٻئي ڪمپيوٽر سان ڳنڍڻ. هن نيٽ ورڪ ۾ صرف ٻه ڪمپيوٽر پاڻ ۾ ڳنڍيا آهن.

LANs

لوڪل ايريا نيٽ ورڪس Local Area Networks: هن قسم جي نيٽ ورڪ ۾ ٻه يا ٻن کان وڌيڪ ڪمپيوٽر پاڻ ۾ ڳنڍيا ويندا آهن. هن قسم جو نيٽ ورڪ اڪثر آفيس، اسڪول يا گهر لاءِ استعمال ڪيو ويندو آهي.

WANs

وائيڊ ايريا نيٽ ورڪ Wide Area Networks: هن قسم جي نيٽ ورڪ جو استعمال اڪثر وڏن علائقن تائين مختلف ڪمپيوٽرس يا نيٽ ورڪس LANs کي پاڻ ۾ ڳنڍڻ لاءِ استعمال ڪيو ويندو آهي. جيئن رياست، صوبن يا مختلف ملڪن جا ڪمپيوٽر نيٽ ورڪس وغيره هن نيٽ ورڪنگ جي مدد سان پاڻ ۾ ڳنڍيا ويندا آهن.

Internet

انٽرنيٽ مان مراد گلوبل نيٽ ورڪ Global Network آهي. جيڪو عام ڪمپيوٽرس کي هڪ Internet Protocol (IP) تحت پاڻ ۾ ڳنڍيندو آهي. انٽرنيٽ (www) World Wide Web ورلڊ وائيڊ ويب ۽ Client/Server تحت هلندڙ Softwares سافٽويئرز کي Support ڪندو آهي.

نيٽ ورڪنگ لاءِ خاص شمارو پڙهڻ ڪڍيو ويندو، جنهن ۾ نيٽ ورڪنگ جي باري ۾ مواد شايع ڪيو ويندو، ان لاءِ وڌ ۾ وڌ مواد ۽ صلاح مشورا لکي موڪليندا ته جيئن اوهان کي اوهان جي گهرجن ۽ جديد دؤر جي تقاضائن مطابق ڄاڻ فراهم ڪري سگهجي.

Courtesy: About.com

ترجمو: رجب ڀٽو (آر بي)

فرينچائيز ڇا آهي؟

تمام آسان فرينچائيز هڪ وڏي ڪمپني هوندي آهي، هن صورت ۾ فرينچائيز ڏيندڙ، فرينچائيز وٺندڙ کي اهو حق ڏيندو آهي ته هو شروعاتي (سوتي) رقم يا مسلسل (ماهوار، ساليانو يا ڪيشن) رقم جي بنياد تي ان ساڳئي قسم جو ڪاروبار ڪري.

فرينچائيز ڏيندڙ لاءِ اهو ضروري آهي ته هو فرينچائيز وٺندڙ کي نصيحتون ڏئي، کين هر قسم جي مدد ڪري ۽ سموري اسٽاف کي پوريءَ طرح ضروري تربيت ڏئي.

فرينچائيز جي ذريعي گهٽ پئسن ۽ گهٽ بندوبست ڪرڻ سان به ڪاروباري وهنوار ۾ تيزيءَ سان واڌارو آڻي سگهجي ٿو. گراهڪن کي اعليٰ قسم جون سهولتون مهيا ڪري سگهجن ٿيون.

فرينچائيز وٺندڙ ٿوري پئسي جي بنياد تي به، فرينچائيز ڏيندڙ جي ڪاروبار ۾ داخل ٿي سگهي ٿو ۽ فرينچائيز ڏيندڙ جي ڄميل ڪاروبار مان فائدو وٺي سگهي ٿو، جڏهن ته فرينچائيز ڏيندڙ کي اهو فائدو حاصل آهي ته، هو پنهنجي ڪاروبار کي ترقي وٺرائي ٿو ۽ مختلف جڳهين تي پنهنجن گراهڪن کي ساڳئي قسم جون سهولتون مهيا ڪري ٿو ۽ منافعو ڪمائي ٿو.

فرينچائيز ڏيندڙ لاءِ ضروري آهي ته هو پنهنجن هلندڙ ننڍين مرڪزن (فرينچائيز وٺندڙن) جي ڪاروباري پئسي ۽ هلت چلت جي لحاظ کان سٺي نموني جانچ پڙتال ڪري ۽ انهن کي مرڪزي ڪمپنيءَ جي اصولن مطابق هلائي.

فرينچائيز ڏيندڙ جو اهو فرض ٿئي ٿو ته هو فرينچائيز وٺندڙ جي باري ۾ اڳواٽ جانچ وٺي ۽ ان کان پوءِ انهن کي فرينچائيز ڏئي. انهن کي پنهنجي ڪاروبار جي تربيت ڏئي ۽ لڳاتار مدد ڪندو رهي. انهن کي پنهنجي پيداوار جي بهتر خدمت مهيا ڪري.

ڪمپنيءَ جي معيار کي قائم رکڻ ۽ ڪارڪردگيءَ ۾ اضافو ڪرڻ لاءِ مارڪيٽنگ تمام ضروري آهي. تنهنڪري فرينچائيز وٺندڙ لاءِ تمام ضروري آهي ته هو شروعات ۾ سرمائي جي سيڙپڪاري لڳاتار ڪري ۽ ان ڪانپوءِ پنهنجي تربيت، ڪاروباري وهنوار ۽ هلت چلت جاري رکي. انهن کي گهرجي ته فرينچائيز جو معيار قائم رکڻ لاءِ پنهنجن گراهڪن جي محنت ۽ جذبي سان خدمت ڪن. فرينچائيز ڏيندڙ ۽ وٺندڙ ٻنهين کي گهرجي ته هو گڏجي مارڪيٽنگ جي بنياد تي ڪاروبار ڪن ۽ پنهنجي ڪاروبار جو معيار مٿانهون ڪن.

اهڙي قسم جي گڏيل ڪاروبار (فرينچائيز) يا ڪنهن پاڻمرادو ڪاروبار ڪرڻ لاءِ ضروري آهي ته، ڪاروبار ڪندڙ پڪو عهد رکي ۽ لڳاتار ڪاروبار ڪرڻ جي سگهه رکي ۽ ان کي ڪامياب ڪرڻ لاءِ ڏينهن رات سخت محنت ڪرڻ جو جذبو رکي.

فرينچائيز جا فائدا:

- گڏيل ڪاروبار ۾ Risk ۽ سيڙپڪاري گهٽ ٿئي ٿي.
- نئين ڪاروبار ڪندڙ کي تجربيڪار ۽ ڄميل ڪاروبار ڪندڙ ماڻهن جو ساٿ ملي ٿو.
- گڏيل ڪاروبار ڪرڻ سان مارڪيٽنگ جو خرچ گهٽ ٿئي ٿو.
- هڪڙي ئي انتظاميه سڄي ڪاروبار کي منهن ڏئي ٿي.
- پيداوار لاءِ گهربل مشينري يا اوزارن جو خرچ هڪڙو ئي ٿئي ٿو.
- مختلف مرڪزن هجڻ جي ڪري گراهڪن جو اعتماد وڌي ٿو.
- گراهڪ ساڳئي قسم جون سهولتون پنهنجن ويجهن مرڪزن تان وٺي سگهن ٿا.
- گراهڪن جي وقت ۽ پئسي جي بچت ٿئي ٿي.
- ڪمپنيءَ کي پيداوار تي گهٽ خرچ ڪرڻو پوي ٿو، جنهن ڪري گراهڪن کي به وڏيڪ فائدو حاصل ٿئي ٿو.

نوٽ: سنڌ اندر اهڙي قسم جا ڪوڙ ڪاروبار آهن، جن کي فرينچائيز جي اصولن مطابقن ترقي وٺرائي سگهجي ٿي. مثالي‌ءَ واري کان وٺي ڊرائي ڪلينگ تائين، جن کي مشوري، محنت ۽ عمل جي ضرورت آهي.

انجنيئر جمال الدين وينجهر بي اي. اليڪٽريڪل مهراڻ يونيورسٽي ڄامشورو

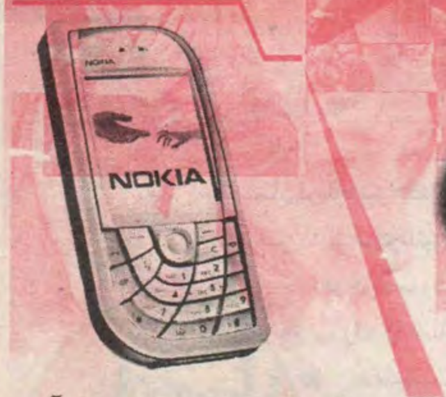

موبائيل فون

دنيا ۾ انسان مواصلات ذريعي،تمام گهڻي ترقي ڪئي آهي. مواصلات کي ڪميونيڪيشن به چئبو آهي. ٽيليفون، ريڊيو، ٽي وي، ٽپال هوائي ۽ سامونڊي جهاز، گاڏيون وغيره مواصلات ۾ اچي وڃن ٿيون. انٽرنيٽ جديد ترين مواصلات ۽ معلومات جو ذريعو آهي، پر گهڻي وقت کان ٽيليفون جي پڻ گهڻي اهميت رهي آهي. ٽيليفون 1876 عيسويءَ ۾ هڪ سائنسدان الگزينڊر گراهم بيل، آمريڪا ۾ ايجاد ڪئي هئي. جنهن کان پوءِ ان ۾ تمام گهڻو سڌارو آندو ويو، جنهن کان پوءِ وائرليس ٽيليفون پڻ ايجاد ڪئي وئي.

اڄڪلهه فون جو جديد ترين قسم موبائيل فون جو آهي، جنهن جو استعمال گهڻو وڌي رهيو آهي. موبائيل لفظ جي معنيٰ هلڻ چلڻ يا گشت ڪرڻ جي آهي. موبائيل فون وائر کان سواءِ رابطي جو هڪ اهڙو هلڪو ۽ ننڍو پرزو آهي، جنهن سان ڪنهن به ٻئي ماڻهوءَ سان رابطو قائم رکي سگهجي ٿو. موبائيل فون کي موبائيل هينڊ سيٽ يا موبائيل اسٽيشن پڻ چئبو آهي. شروع ۾ موبائيل فون تمام گهڻا مهانگا ۽ وڏين سائيزن ۾ ٺهيل هوندا هئا، پر اڄڪلهه گهٽ قيمت ۾ ننڍين سائيزن ۾ ڪيترن ئي قسمن جي خوبصورت ڊزائينن ۾ ٺهيل آهن.

NOKIA, نوڪيا فن لينڊ جي مشهور ڪمپني آهي، جنهن سڀ کان پهرين موبائيل فون ٺاهيا. دنيا ۾ برونائي ملڪ جي 90 سيڪڙو ماڻهن وٽ موبائيل فونز هجن ٿا ۽ ان جو استعمال ڪن ٿا. هنگري، ناروي، سوئيڊن، آمريڪا جاپان ۾ موبائيل فون انڊسٽري تمام گهڻي ترقي ڪئي آهي. موبائيل فون بناوت جي لحاظ کان ان ۾ مختلف ڪنڪشنس ٺهيل هوندا آهن، جيڪي بيٽري، چارجر، ايئرفون، سم (SIM) ڪيسنگ، ڪور ۽ ڪارڊ ۾ ورهايل هوندا آهن. بيٽري 3.6 وولٽ يا مختلف وولٽس ۾ ٿئي ٿي، جيڪا موبائيل فون کي هڪ قسم جي ڊي- سي بجلي فراهم ڪري ٿي. چارجر جي ذريعي موبائيل فون جي بيٽري کي ڪجهه وقت لاءِ چارج ڪيو وڃي ٿو. چارجر پڻ مختلف قسمن جا ٿين ٿا، پر انهن جو ڪم موبائيل فون کي چارج ڪرڻ جو ٿئي ٿو. ايئرفون سان موبائيل فون جو آواز آسانيءَ سان ٻڌي سگهجي ٿو. سم (SIM) موبائيل فون جي هڪ ضروري ڪنڪشن جو نالو آهي، جنهن جو مطلب سبسڪرائيبر آئڊ نوٽيفيڪيشن موڊيول آهي. اڄڪلهه موبائيل فون ۾ ٻئي يا ڊبل سم پڻ لڳائي وڃي ٿي، جنهن سان موبائيل جي ڪارڪردگيءَ ۾ اضافو ٿئي ٿو. موبائيل فون جي

خول کي ڪيسنگ چئجي ٿو، جيڪو ڪيترن ئي مختلف خوبصورت ڊيزائينن ۾ ٺهيل هوندا آهن. ڪور سستي نرم پلاسٽڪ جي مختلف خوبصورت ڊيزائينن ۾ ٺهيل هوندا آهن، جيڪي موبائيل فون جي حفاظت لاءِ ان تي لڳايا وڃن ٿا. ڪارڊ، موبائيل فون جو اڪائونٽ چارج ڪرڻ بيلينس معلوم ڪرڻ لا ڪم اچي ٿو. موبائيل فون جون مشهور ڪمپنيون يوفون، جاز، ٽيلينور ۽ وارد آهن، جن جا ڪنڪشنس ۽ ڪارڊز دستياب ٿين ٿا. موبائيل فونن جي سجاٽپ لاءِ، انهن جي سم (SIM) جا مختلف نمبرن ۾ انگ ٿين ٿا. جنهن کان پوءِ موبائيل فون جي بٽڻن کي صحيح طرح سان دٻائي ضرورت موجب ڪو به مفيد ڪم وٺي سگهجي ٿو.

اڄڪلهه جي جديد موبائيل فون جي سيٽن ۾ ڪئميرا، ريڊيو، آڊيو ۽ وڊيو ريڪارڊنگ، ٽائمر، انٽرنيٽ وغيره جون سهولتون موجود ٿين ٿيون، جنهن کي استعمال ڪري سگهجي ٿو.. موبائيل فون جي اسڪرين تي بيٽري ۽ RBS جا گهٽ يا وڌ سگنل ڏسي سگهجن ٿا. موبائيل فون جو سڌو سنئون رابطو RBS يعني ريڊيو بيس اسٽيشن سان ٿئي ٿو، جيڪو مختلف ماڻهن جو پاڻ ۾ رابطي ڪرڻ جو ذريعو ٿئي ٿي. موبائيل فون جا گهٽائي

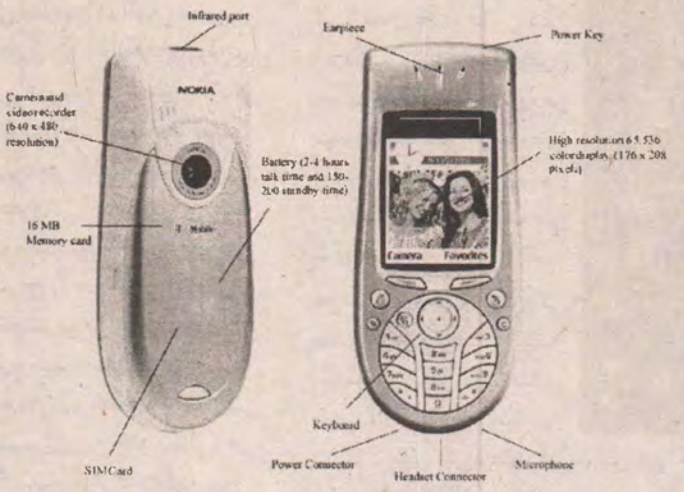

قسم ٿين ٿا، جن کي مختلف ڪمپنيون ٺاهين ٿيون. ان ڪانسواءِ موبائيل فون جي اسڪرين تي مينو (Menu) ۾ فون بڪ، ميسيجز، چيٽ، ڪال رجسٽر، ٽونز، سيٽنگس، ڪال ڊائيورٽ، گيمز، ڪلڪيوليٽر، رمائينڊرس، ڪلاڪ، پروفائيل جا اختيار (Option) ٿين ٿا، يا مختلف قسم جا سافٽ ويئر ٿين ٿا، جنهن ۾ انٽرنيٽ جو آپشن (اختيار) پڻ اهميت رکي ٿو. جن کي صحيح طرح استعمال ڪري ڪو به مفيد ڪم وٺي سگهجي ٿو. موبائيل فون جا ڪجهه ماحولياتي اثر پڻ ٿين ٿا، جيڪي صحت لاءِ نقصان ڪار آهن، پر لڳي ائين ٿو ته اڄ جي موبائيل فون سائٽي جي موبائيل ٽيڪنالاجي جي حيثيت اختيار ڪندي، ان لاءِ اسان کي گهرجي ته موبائيل فون جو مفيد ۽ صحيح استعمال ڪريون..

Digital
Institute of Information Technology
Registered with S.B.T.E. Karachi
DIT MORO
Providing quality education
that you need!
سامهون قومي بچت بئنڪ، نزد مين اسڪول مين روڊ مورو
Ph: 0242-411883 Cell: 0300-3211789

لوهاڻا اليڪٽرانڪ ڊڪشنري

تبصرو:
وفا مولا بخش قمبرائي

ٻوليون انسانن وچ ۾ رابطي جو بهترين ذريعو هونديون آهن، اهو ئي سبب آهي جو دنيا جي مختلف ملڪن جا رهواسي ٻين ملڪن جي ثقافت، رهڻي ڪهڻي ۽ تهذيب ڪي سمجهڻ لاءِ انهن ملڪن جي ٻولين سکڻ کي ترجيح ڏين ٿا ۽ تنهنڪري ئي اڄ انگريزي ٻولي پڻ تيزيءَ سان دنيا ۾ پکڙجي رهي آهي ۽ لڳ ڀڳ پوري دنيا ۾ ڳالهائي وڃي ٿي، ڪا به ٻولي سکڻ توڙي روانگيءَ سان ڳالهائڻ ۽ لکڻ لاءِ هڪ سٺي اسپيڪر وٽ ان ٻوليءَ جي لفظن جو وسيع ذخيرو هئڻ بنيادي حيثيت رکي ٿو، تنهن ڪري ئي اڄ جي دؤر ۾ جيئن جيئن ڪميونيڪيشن جا ذريعا تيزيءَ سان ترقي ڪري رهيا آهن، تيئن تيئن ٻولين سکڻ جو طريقيڪار پڻ وڌيڪ سستو ۽ سولو ٿيندو پيو وڃي ۽ مختلف قسم جي ڊڪشنرين جي ايجاد ان سلسلي ۾ اهم جاءِ والاريندي وڃي، جهڙيءَ طرح ڇپيل ڊڪشنريون ڪنهن ٻوليءَ جي لفظن جي ذخيري کي جمع ڪرڻ ۾ مددگار ثابت ٿين ٿيون ساڳئيءَ طرح اليڪٽرانڪ ڊڪشنريون پڻ ڪنهن ٻوليءَ جي لفظن جي ذخيري جمع ڪرڻ ۾ مددگار موثر ثابت ٿين ٿيون.

تازوئي حيدرآباد جي جاڪوڙي نوجوان ڪرشن لوهاڻا مسلسل محنت ۽ لڳاتار جدوجهد بعد هڪ شاندار اليڪٽرانڪ ڊڪشنري تيار ڪئي آهي، جيڪا ٽن حصن انگلش ٽو سنڌي، سنڌي ٽو انگلش ۽ انگلش ٽو انگلش تي مشتمل آهي، هن ڊڪشنري جي جيڪا خاص ڳالهه آهي اها اهيا آهي تہ هي ڊڪشنري ونڊوز 98 ۽ يوني ڪوڊ جي مدد سان ونڊوز ايڪس پي ٻنهين آپريٽنگ سسٽمس تي استعمال ڪري سگهجي ٿي، هي ڊڪشنري استعمال ڪرڻ ۾ بہ انتهائي آسان آهي ڪو بہ نئون ڪمپيوٽر استعمال ڪندڙ بہ هن کي سولائيءَ سان استعمال ڪري سگهي ٿو. ان کان علاوه هن سوفٽويئر کي خريد ڪرڻ سان اوهان کي هيٺيون سهولتون پڻ مفت ملي سگهنديون.

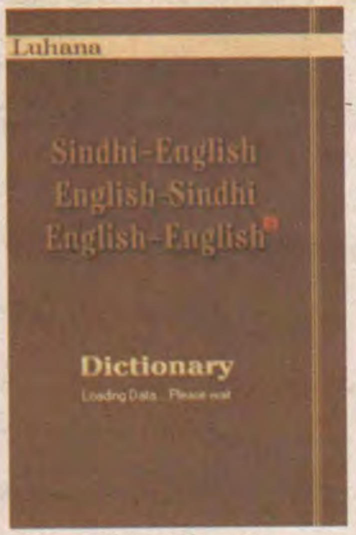

هن سي ڊي سان گڏ اوهان کي سنڌي، اردو ۽ فارسي ايڊيٽر سافٽويئر بلڪل مفت ملندو، جنهن ۾ مائڪروسافٽ ورڊ 2000 ذريعي مٿي ذڪر ڪيل ٻوليون پڻ لکي سگهون ٿا، ان کان علاوه يوني ڪوڊ جا فانٽس ۽ ايم بي سنڌي جو انسٽالر پڻ موجود آهي، جنهن جي مدد سان اوهان نہ فقط سنڌي ۾ اي ميل ڪري سگهو ٿا پر گڏوگڏ ويب سائيٽ ڏسي ۽ ٺاهي پڻ سگهو ٿا، هن اليڪٽرانڪ ڊڪشنري ۾ هڪ لک اسي هزار جي لڳ ڀڳ لفظ موجود آهن، هن ڊڪشنري جي سي ڊي کي هلائڻ لاءِ پينٽيم 2، يا ان کان طاقتور سسٽم گهربل هجي ٿو، پر گهٽ طاقتور واري سسٽم تي بہ هلي سگهي ٿو. هن سي ڊيءَ جي قيمت100 روپيہ آهي . هي سي ڊي سنڌ جي سمورن سي ڊي سينٽرن تي دستياب آهي.

ونڊو ايڪس پي ٽريننگ گائيڊ

پارٽ ون

Microsoft
Windows xp
Professional

تبصرو:
وفا مولا بخش قمبرائي

سائنس جي سمورين ايجادن مان ڪمپيوٽر جي پنهنجي هڪ الڳ منفرد حيثيت آهي. اڄ جي دؤر ۾ ڪمپيوٽر بہ ٽي وي ۽ ريڊيو وانگر تقريبن هر گهر جي ضرورت بڻجي چڪو آهي، نہ رڳو ايترو پر ڪن فردن کي ان قسم جو اظهار ڪندي بہ ٻڌو ويو آهي تہ جنهن کي ڪمپيوٽر آپريٽ ڪرڻ نہ ٿو اچي اهو ڄڻ اڻپڙهيل آهي. اهو ئي سبب آهي جو تقريبن هر ماڻهو جي اها خواهش آهي تہ هو ڪمپيوٽر کي آپريٽ ڪرڻ جي صلاحيت رکندڙ هجي ان ڪري ئي هر ماڻهو اڄ ڪمپيوٽر بابت ڄاڻ حاصل ڪرڻ لاءِ ڪوشش ۾ رڌل آهي، پر افسوس سان چوڻو پوي ٿو تہ اسان وٽ ڪمپيوٽر جهڙي اهم سائنسي علم کي پڙهڻ توڙي سمجهڻ لاءِ اسان جي سنڌي ٻوليءَ ۾ ڪو ڪارائتو يا لاڀ ڏيندڙ مواد گهٽي تعداد ۾ موجود ناهي، بلڪل ڪمپيوٽر وانگر مختلف ونڊوز پروگرامن کي پڻ پڙهڻ توڙي پڙهائڻ لاءِ بہ اسان وٽ مواد ماڳهين اٽي ۾ لوڻ برابر آهي، پر ڪجهہ اگرين تي ڳڻڻ جيترا ادارا ضرور آهن جيڪي ان سلسلي ۾ پنهنجي هڙان وڙان ڪوششون ڪري مختلف تجربا ڪري رهيا آهن.تازوئي ڀهريون پيرومحمد علي ٻانيڻ جي ڪوشش سان ونڊوز ايڪس پي کي آپريٽ ڪرڻ بابت لرننگ گائيڊ تي مشتمل سنڌيءَ ۾ ونڊوز ايڪس پي ٽريننگ وڊيو سي ڊي تيار ڪئي وئي آهي، هن سي ڊي کي هڪ نئون يوزر گهر ويٺي استعمال ڪري تمام گهڻو فائدو حاصل ڪري سگهي ٿو.هن سي ڊي ۾ ونڊو ايڪس پي جي تاريخ ۽ ان جي تعارف سميت ان جي مختلف حصن بابت تفصيلي ڄاڻ فراهم ڪيل آهي، جيڪا هڪ نئين سکندڙ لاءِ گهٽ وقت ۾ سستي ۽ جامع سکيا لاءِ انتهائي مفيد ثابت ٿيندي. ڊاڪٽر الاهي بخش ٻانيڻ ٽرسٽ سکر طرفان سنڌي ونڊوز ايڪس پي جي استعمال جي خواهشمندن لاءِ هي سي ڊي نهايت ڪارائتو تحفو آهي.هن سي ڊي جو پارٽ ون سنڌ جي سمورن مکيہ سي ڊي سينٽرن تي تمام سستي قيمت تي موجود آهي، جتان خريد ڪري پنهنجي ڄاڻ ۾ اضافي سان گڏ پنهنجي علمي اڄ اجهائي سگهجي ٿي.

"ملٽي ميڊيا"
تي مضمون لکڻ جو مقابلو

ريپورٽ ۽ تصويرون: محسن راهو

چٽاپيٽي Competition پڻ تعليم جو هڪ حصو آهي، جنهن سان هوشيار شاگردن کي پنهنجون صلاحيتون ظاهر ڪرڻ جو ڀرپور موقعو ملندو آهي، ۽ هن عمل سان نئون Talent نه فقط سامهون ايندو آهي بلڪ انهيءَ ۾ بهتر کان بهتر ٿيڻ جو عنصر پڻ شامل ٿي ويندو آهي. هن ڏس ۾ براءوزر شاگردن لاءِ اهڙي قسم جي پروگرامن جي انعقاد جو احد ڪيو آهي ۽ انهيءَ مقصد کي حاصل ڪرڻ لاءِ Arena Multimedia تعليمي اداري سان گڏ 23 مئي 2006ع بروز اڱاري تي هڪ Competition جو پروگرام "Article on Multimedia" رکيو ويو، جنهن ۾ ڪامياب شاگردن ۾ انعام پڻ ورهايا ويا. انعام حاصل ڪندڙن ۾ ترتيبوار محمد فرقان اشرف، ندا انور ميمڻ، مظفر حسين جنيد، هما اسلم ميمڻ ۽ عدنان خان شامل هيا.

BROWSER!
جي پڙهندڙن لاءِ ڪجهہ گذارشون

براءوزر سائنسي ڄاڻ ۽ معلومات سان ڀرپور هڪ اهڙو منفرد مئگزين آهي، جنهنجو مقصد تيزيءَ سان ترقي ڪندڙ هن انفارميشن ٽيڪنالاجي جي دؤر جي نت نئين ڪوڄنائن کان اوهان کي روشناس ڪرائڻ ۽ اوهان تائين انهن بابت نئون مواد پهچائڻ آهي. اسان وٽ روايتي انداز سان تمام گهڻا ماهوار ۽ سلسليوار مئگزين ۽ ڪتابڙا شايع ٿي رهيا آهن، پر افسوس سائنس ۽ ٽيڪنالاجي جي حوالي سان هڪ معياري مئگزين جي کوٽ بهرحال تاحال موجود رهندي پئي آئي، اسان براءوزر ذريعي ان کوٽ کي پوري ڪرڻ جي هي ننڍڙي ڪوشش ڪري رهيا آهيون. جينوئيڪ اسان جي هي ڪوشش ان سلسلي ۾ ڪا پهرين يا آخري ڪوشش ناهي پر بيٺل پاڻي ۾ پٿر اڇلائي تحرڪ پيدا ڪرڻ جي مترادف ضرور آهي، ان ۾ اسان ڪيتري قدر ڪامياب ويا آهيون ان سلسلي ۾ اوهان جي راءِ اسان جي رهنمائي ڪندي.

جيئن تہ براءوزر هڪ سائنسي مئگزين آهي ان ڪري اسان جي اها ڪوشش آهي تہ براءوزر ۾ هر دفعي اوهان کي منفرد، معياري ۽ نئين ڪوڄنا تي مبني مواد پيش ڪريون، اهو تڏهن ممڪن آهي جڏهن اوهان اسان جو ساٿ ڏيو. تہ پوءِ دير ڇا جي اڄ ئي قلم کڻو ۽ پنهنجي علم، عقل ۽ ڏاهپ جي آڌار براءوزر لاءِ توهان سائنسي ۽ تحقيقي مواد لکڻ شروع ڪريو، پرا هو بہ ياد رکو تہ براءوزر ۾ شامل ٿيڻ لاءِ اوهان جو لکٽي جو سائنسي ۽ تحقيقي هجڻ ضروري آهي، جيڪڏهن مواد معياري نہ هوندو تہ براءوزر ۾ مناسب جاءِ والاري نہ سگهندو. براءوزر ۾ شامل ٿيڻ جي لاءِ مواد فل اسڪيپ پني جي هڪ پاسي صاف اکرن ۾ لکي موڪليو.

براءوزر جو هي پهريون شمارو اوهان کي ڪيئن لڳو؟ ڪهڙي قسم جو مواد براءوزر ۾ شامل هئڻ گهرجي؟ ان لاءِ خط لکي پنهنجي راءِ کان اسان کي ضرور آگاهہ ڪندا تہ جيئن اوهان جي راين ۽ تجويزن جي روشنيءَ ۾ اسان مئگزين کي وڌ کان وڌ بهتر ڪري سگهون.

ادارو

KM EDUCATIONAL SERVICES

Meet us: 188-Shaikh Chamers, Near Jamia Masjid, Saddar, Hyd.
Give us a call: 022-2788098

Quality Education at Reasonable Cost and in Multinational Environment

Offering Coaching Classes for classes IX, X, XI & XII

* Free Course of worth Rs. 5,000/-

* For limited time

Fashion Designing Classes

ClaF

Admissions starting from 1st August 2006

Multimedia Classes by ARENA MULTIMEDIA

www.arena-pakistan.com

We Build Career

انجنيئر جمال الدين وينجهر

ڪاروبار ڪرڻ جي اهم گهريلو صنعت

هي ڪاروبار، ماکيءَ جي پرورش ڪرڻ سان حاصل ڪري سگهجي ٿو. جنهن ۾ گهڻو فائدو آهي. اڻويهين صدي جي وچ ۾ سڀ کان پهرين مسٽر ايل - ايل لئگسٽروٿ مکين جي پالڻ لاءِ جديد پيتن Boxes جي ايجاد ڪئي ۽ نئين طريقي سان مکين کي پالڻ جو ڪم ڪيو. ماکيءَ جي مکين جي پالڻ کي مگس باني بہ چيو ويجي ٿو.

ماکيءَ جون مکيون تمام گهڻو واپاري لحاظ کان پالي، ڪيترن ئي ميون، ڀاڄين جي ٻجن ۽ ٻين زرعي فصلن جي پيداوار ۾ واڌارو آڻي فائدو وٺي سگهجي ٿو. تجربن مان ثابت ٿيو آهي تہ هي مکيون هڪ پائونڊ ماکي ناهڻ وقت 20 پائونڊ ماکيءَ جي قيمت جي برابر زرعي فصلن جي پيداوار ۾ اضافو ڪن ٿيون.

پاڪستان ۾ ٽن قسمن جون ماکيءَ جون مکيون ٿين ٿيون، جنهن ۾ "ڊومنامک" Apisdorsata گهڻو ڪري پنجاب ۽ ٻين جاين تي ٿئي ٿي. هيءَ مک تمام محنتي، پرتنگ ڪرڻ تي گهڻي خطرناڪ ٿيندي آهي. هن مک کي پيتي Langstroth Hive ۾ پالڻ جا ڪجهہ ڪامياب تجربا ڪيا ويا آهن. پهاڙي مک Apiscerana سرحد، ڪشمير ۽ پهاڙين ۾ ٿئي ٿي. جيڪڏهن هنن مکين کي نئين طريقي سان پيتين ۾ پالي موسم جي لحاظ کان مختلف جاين تي رکيو وڃي تہ پيداوار ۾ اضافو ٿي سگهي ٿو. ننڍي مک Apisflorea سنڌ ۾ ٿئي ٿي. ڪجهہ ٻين جاين تي بہ ٿئي ٿي. ان ڪانسواءِ ولائتي مک Apis Melifera کي ٻاهرين ملڪن مان درآمد ڪيو ويو آهي. هنن مکين جي عادت جابلو مکين سان ملي ٿي. ماکيءَ جي مکين جي خاندان ۾ ٽن قسمن جا رڪن جنهن ۾ راڻي، ڪمي مک نر ٿين ٿا، جن جي بدني بناوت هڪ ٻئي کان مختلف ٿئي ٿي. ماناري ۾ صرف راڻي ئي مڪمل مادي مکين جي پيدائش ڏئي ٿي. راڻي جي حياتي 2، 3 سال ٿئي ٿي.

هڪ يا بہ ٽي دفعا نر سان ميلاپ ڪري ٿي. موسم جي لحاظ کان بارآور Fertilized آنن مان ڪمي مکيون راڻيون پيدا ٿين ٿيون. غير بارآوار Unfertilized آنن، جنهن ۾ نر مک جو ماده توليد نہ ٿو ٿئي صرف نر مکيون پيدا ٿين ٿيون. ڪمي مکيون نئين راڻيءَ جي پيدائش لاءِ خاص خانا گهر ناهي ان ۾ ڪئين Larva کي خاص خوراڪ ڏين ٿيون.

ڪمي مکيون پڻ مادي مکيون آهن، پر نسل کي وڌائڻ لا نہ هونديون آهن. هنن مکين کي گهريلو ۽ ٻاهر ڪم ڪرڻ وارين مکين ۾ ورهائي سگهجي ٿو. هنن مکين جي عمر موسم جي لحاظ کان ڇهن هفتن کان ڇهہ مهينا بہ ٿي سگهي ٿي اهي سڄو ڪم ڪن ٿيون. نر مکيون ڪم نہ ڪن، ڪمي مکين جي خوراڪ تي پلجن ٿيون ۽ انهن جو مقصد راڻيءَ سان ميلاپ آهي. نر مکين ۾ جيڪا طاقتور آهي، اها ئي راڻيءَ سان ميلاپ ڪري ٿي ۽ ان ئي وقت مري وڃي ٿي. نر مکيون 2 کان4 مهينن تائين زنده رهن ٿيون.

ماکيءَ جي مکين جي واڌ آني Egg ڪيئين Larva ڪويا Pupa سان ٿئي ٿي. ماکيءَ جي مک دشمن جي بچاءَ لاءِ پاڻ ۾ زهريلو ڏنگ رکي ٿي.

ماکيءَ جي پالڻ لاءِ موزون جاءِ آسپاس ڪجهه زرعي زمين هجي، موسم ۽ پاڻي سٺو هجي، حفاظت وغيره جو بندوبست هجي ماکيءَ جي پالڻ جون پيتيون Boxes وٺي هي ڪاروبار ڪري سگهجي ٿو. ماکيءَ جي مکين جي پالڻ جي پيتين کي بي هائيو Bee-Hive چئبو آهي. جيڪا ڪنهن به قسم جي ڪاٺ مان ٺهيل ٿئي ٿي. بي هائيو ۾ اسٽينڊ، بوٽوم بورڊ، بروڊ چيمبر، سپر چيمبر، انرڪور، آئوٽرڪور جا حصا ٿين ٿا. اسٽينڊ تي بوٽوم بورڊ رکيو وڃي ٿو. جنهن جي مٿان بروڊ چيمبر رکيو وڃي ٿو. بروڊ چيمبر جي اندر 10 فريم ٿين ٿا. هر فريم ۾ ويڪس شيٽ لڳائي وڃي ٿي جنهن ۾ ماکيءَ جا مانارا لڳل ٿين ٿا.. جنهن کان پوءِ ان جي مٿان هڪ ڪور ڏنو وڃي ٿو. اهڙي طرح بي هائيو کي وڌائي به سگهجي ٿو. بروڊچيمبر جي فريمن کي چيڪ ڪرڻ ان جي صفائي ڪرڻ لاءِ جنهن اوزار جي ضرورت ٿئي ٿي ان کي هائيو ٽول چئجي ٿو. ضرورت موجب ماکيءَ جي مکين کي پنهنجي جاءِ تي رهڻ لاءِ يا اڏائڻ لاءِ ٽورو دونهون ڏنو وڃي ٿو. ان اوزار کي سموڪر Smooker چئجي ٿو. ضرورت مطابق جنهن شيءِ سان بروڊ چيمبر ۾ نئي راڻي ڏني وڃي ٿي ان کي ڪوئين ڪيج چئجي ٿو.

ماکيءَ جون مکيون پنهنجي خوراڪ زرعي فصلن مان ٻور ۽ رس جي حالت ۾ حاصل ڪن ٿيون. ماکيءَ جي مکين جي خاندان ۾ راڻيءَ جي اهميت ٿئي ٿي، ان ڪري ان جي سارسنڀال ڪرڻ گهرجي. جڏهن نئي راڻي پيدا ٿئي ٿي ته پراڻي ڪافي مکيون ساڻ ڪري ماناري مان نڪريو نئون گهر ٺاهي ٿي. ان کي مهال سازي Swarming چئجي ٿو، جيڪا خراب عادت آهي. پر هي قدرتي عمل آهي جنهن سان انهن جي نسل ۽ تعداد ۾ اضافو ٿئي ٿو. ان ڪري راڻيءَ کي هر سال تبديل ڪرڻ گهرجي، پيتين ۾ مکين جو تعداد ايترو گهٽو نه ٿيڻ گهرجي جو انهن ۾ ماپجي نه سگهن. پيتين کي هوادار هئڻ گهرجي، اعليٰ بنيادي ماناري جو استعمال ڪيو وڃي. ٻچن واري فريم کي ڪٽي ڪمزور گهرن ۾ رکڻ گهرجي. مهال سازيءَ جي موسم ۾ هڪ يا ٻه پيرا نر مکين ۽ راڻيءَ جي گهرن کي ختم ڪري ڇڏڻ گهرجي. ماکيءَ جون مکيون دشمنن جي زيادتي، خوراڪ جي گهٽتائي، سخت گرمي، بدبوءِ ۽ پيتين کي گهڻو کولڻ ڪري گهر ڇڏو ڀڄو وڃن ٿيون. اهڙي عمل کي روڪڻ لاءِ پيتيءَ جي دروازي تي جاري هئڻ گهرجي. راڻيءَ جا پر ڪٽي ڇڏڻ گهرجن، جيئن راڻي ٻين مکين سان گڏيجي نه سگهي، دشمن ڪيئڻ کان بچاءَ خاطر پيتين جي صفائي ڪرڻ گهرجي. گرمين ۾ پيتين کي ڇانو ۾ رکجي. گرمي جي درجي کي گهٽ ڪرڻ لاءِ ٻه ٽي دفعا پاڻي جو ڇٽڪار ڪجي. ضرورت کان سواءِ پيتين کي کولڻ نه گهرجي. خوراڪ جي گهٽتائي هٽرادو خوراڪ سان پوري ڪجي. ماکي ڪڍڻ وقت خشڪ موسم لاءِ مکين وٽ ڪجهه ذخيرو ڇڏڻ گهرجي.

اها شيءِ جنهن سان ماکيءَ جي خوراڪ کي ڪيرائي گڏ ڪيو وڃي ان کي خراب موسم ۾ مکين کي خوراڪ طور پيهر ڏجي، ان کي پولن ٽري چئجي ٿو. اها شيءِ جنهن سان راڻي بروڊچيمبر مان ٻئي پاسي نه وڃي سگهي، ان کي ڪوئين اسڪلوڊر چئجي ٿو. بي هائيو جي صفائيءَ يا ماکيءَ جي مکين جي اڏام جي بچاءَ کان منهن تي جيڪا شيءِ پائجي ان کي ماسڪ ويئر چئجي ٿو. ماکيءَ جي "ڪمي مک" گهٽو ڪري 19 ميٽر في ڪلاڪ جي رفتار سان سفر ڪري ٿي. هي مکيون 3 ڪلو ميٽرن جي مفاصلي تائين وڃي سگهن ٿيون.

ماکيءَ جون خاصيتون:

ماکيءَ ۾ زندگي آهي ماکي الله تعاليٰ جي طرفان هڪ بهترين تحفو آهي. قرآن شريف جي صورت النحل ۾ ماکيءَ جي اهميت بيان ڪئي وئي آهي.

نبي ڪريم صلعم جو ارشاد پاڪ آهي ته

"ماکيءَ جو کائڻ دل کي فرحت، نظر کي روشن ۽ طبيعت مان غرور ختم ڪري ٿو"

ماکي ڪيترن ئي قسمن جي مٺاڻ جو هڪ گهاٽو مرڪب آهي. سراسري ماکيءَ ۾ 38 کان 39 سيڪڙو فرڪٽوس يعني گلن جو رس، 31 سيڪڙو گلوڪوز يادڪٽروس يعني انگوري کنڊ، 2 سيڪڙو سڪروس يعني ڪمند جي رس ڪجهه مقدار ۾ معدني ۽ لحمي جزا ٿين ٿا. ماکيءَ ۾ وٽامن B1,B2,B3,B5,B6,B12 ۽ وٽامن ايڇ - ايم - سي جون خاصيتون ٿين ٿيون.

ماکي هڪ بهترين طاقت ۽ جلد هضم غذا آهي، جيڪا ٻارن ۽ پوڙهن لاءِ گهڻين بيمارين ۾ ڪم اچي ٿي. جسماني ۽ ذهني ٿڪ کي ختم ڪري ٿي. پيٽ کي صاف ۽ هاضمي کي درست ڪري ٿي. بيمارين جي خلاف قوت مدافعت پيدا ڪري ٿي. دل، گرده ۽ مثاني جي بيمارين، بواسير ۽ اکين جي بيمارين، سردي، زڪام، گلي ۾ خراش ۽ زخمن جي فوري ڀرجڻ لاءِ مفيد آهي. سڙيل جاءِ تي ماکي جو ليپ ڦلڪڻا نٿو ٿيڻ ڏي ۽ ساڙو ختم ٿيو وڃي. ماکيءَ کي کير يا پاڻيءَ ۾ ملائي پيئڻ سان ٿڪ ڪمزوري ختم ٿيو وڃي. ماکيءَ ۾ فولاد هئڻ ڪري رت جي ڳاڙهن جزن جي تعداد ۾ اضافو ٿئي ٿو.

ماکيءَ جي مک گهڻو ڪري 8 ڪلو گرام ماکي کائي هڪ ڪلو گرام ميڻ ٺاهي ٿي. اها ميڻ لپ اسٽڪ، ڪريم، ملم ۽ ٻين ڪيترن ئي مختلف شين جي ٺاهڻ ۾ ڪم اچي ٿي. ماکيءَ تي موسمي اثر جلد ٿئي ٿو ۽ ان جي رنگ ذائقي ۾ تبديلي اچيو وڃي، ماکي پاڻيءَ کان 1/2 1 دفعا وزن ۾ وڌيڪ ٿئي ٿي. دنيا ۾ هر سال گهڻو ڪري 25000 ٽن ماکي بيڪري جي شين جي ٺاهڻ ۾ ڪتب ٿئي ٿي. ماکي ۾ 56 طاقت جا جزا آهن، جڏهن ته کير ۾ صرف 9 طاقت جا جزا ٿين ٿا.

Web Review

برائوزر نہ صرف نوجوانن بلڪ ٻارڙن جي بهترين تعليم ۽ سٺي ڄاڻ جو خواهشمند پڻ آهي. جيئن اسان جا گـلن جهڙا ٻارڙا ننڍپڻ کان ئي ڪمپيوٽر ۽ انٽرنيٽ جي مدد سان وڌ کان وڌ ڄاڻ حاصل ڪن، جيڪا نج شاگردن جي معيار مطابق هجي.

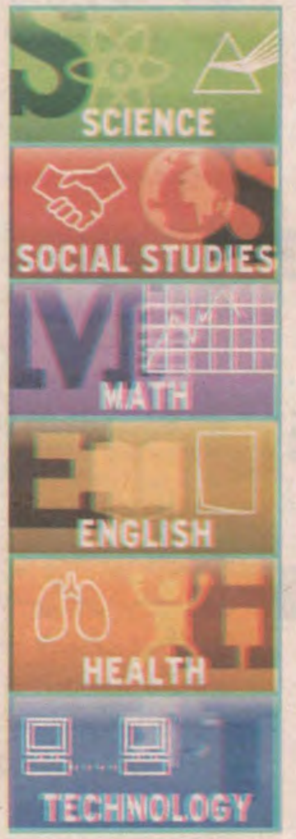

the more you know, the more you know

پيارا ٻارو! تعليم جيتوڻيڪ زندگي گذارڻ ۽ ان ۾ ڪاميابيون حاصل ڪرڻ لاءِ تمام ضروري آهي، پر اڪثر ڪري خشڪ انداز ۾ تعليم حاصل ڪرڻ توهان کي بور ڪندي آهي، پر اڄ اسان اوهان کي اهڙي ويب سائيٽ ٻڌايون ٿا جنهن سان نہ صرف اوهان تعليم حاصل ڪرڻ ۾ مزو ماڻيو بلڪہ هن ويب سائيٽ جي مدد سان اوهان مختلف قسمن جي ڄاڻ حاصل ڪري، سمجهي ۽ ياد ڪري سگهو ٿا. ٽام ۽ موبي ڪارٽونن جي شڪل ۾ هن ويب سائيٽ تي اوهان جا مددگار آهن. اهي اوهان جي هر سوال جو جواب پاڻ وٽ محفوظ رکيو ويٺا آهن، صرف دير آهي اوهان جي انهن تائين پهچ جي.

www.brainpop.com

هن ويب سائيٽ تي اوهان رنگن پرڻ جا صفحا، آن لائن ڪوئز، سائنسي تجربا سٺي انداز سان ڏسي، ٻڌي، پڙهي ۽ سمجهي سگهو ٿا. ان کان علاوه هن ويب سائيٽ تي لئزڪ ۽ ريٽا پڻ اوهان کي ڪهاڻيءَ جي شڪل ۾ تعليم ۽ ڄاڻ مهيا ڪنديون، تہ پوءِ دير نہ ڪريو هينئر ئي هن ويب سائيٽ کي کولي پنهنجي من پسند ڄاڻ حاصل ڪريو ۽ بڻجي وڃو پنهنجي ڪلاس جا هوشيار شاگرد! آهي نہ مزيدار!

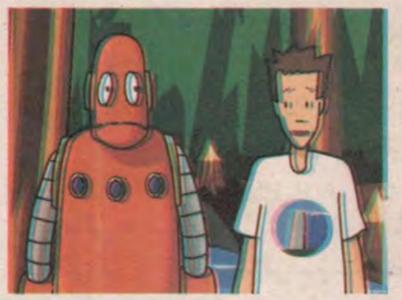

SOFTWARE REVIEW

Early Learn

هي هڪ ننڍڙو سافٽويئر ننڍڙن ٻارڙن جي شروعاتي تعليم حاصل ڪرڻ لاءِ تمام بهترين پروگرام آهي. هن سافٽويئر ۾ Letter Fun, Counting Fun ۽ ٻيون اهڙيون ڪوڙ Activities موجود آهن، جيڪي ٻارڙن کي نہ فقط شروعاتي تعليم حاصل ڪرڻ ۾ مدد ڪن ٿيون بلڪہ ان سان گڏو گڏ ٻارن کي ڪمپيوٽر جو تعليم حاصل ڪرڻ لاءِ استعمال پڻ سيکارين ٿيون.

هن سافٽويئر ۾ موجود ABC Songs، انگن جي سڃاڻپ، خال ڀرڻ، اکر سڃاڻڻ، Spellings ، تصوير ملائڻ، رنگ سڃاڻڻ، رنگ ڀرڻ ۽ ٻيون اهڙي قسم جون ڪوڙActivities ننڍڙن ٻارڙن لاءِ نہ فقط تعليم حاصل ڪرڻ کي مزيدار حاصل بڻائين ٿيون بلڪہ ڪمپيوٽر جو صحيح استعمال پڻ سيکارين ٿيون.

نوٽ: هي يا هن جهڙا سافٽويئرز مارڪيٽ ۾ آسانيءَ سان دستياب آهن. سافٽويئر استعمال ڪرڻ وقت والدين يا ڪلاس ٽيچر ٻارڙن جي مدد ڪن.

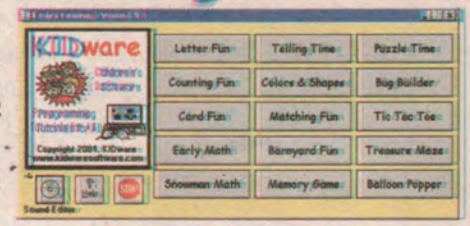

Print

Brochures, Handbills, Certificates, Folders , Files, Business Cards, Occasion Cards, Booklets, Magazines, Newspapers & Office Stationary …

Design

Magazine (Books) Titles & Composing, Corporate Logos, Products & Creative Add …

Web

Web Hosting, Domain Registration, Web Designing, Intro Designing …

indalat

… we give perfection!

Multimedia Services

dot to pixel

www.indalat.com | indalat@yahoo.com

Cell: 0300-3031211 Tel: 022-2783078

Office # 14, Mezzanine Floor, Qabool Muhammad Shah Center, Khokhar Muhallah, Hyderabad.

اندلت خوشين جا رنگ......